

ELŐADÁSOK A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJÁN
AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET I. SZAKOSZTÁLYÁBAN

NYELV-, IRODALOM-, NÉPRAJZTUDOMÁNY
RÉGÉSZET, TÖRTÉNELEM
MŰVÉSZETTÖRTÉNET

2015

CERTAMEN II.

Előadások a Magyar Tudomány Napján
az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában

CERTAMEN II.

ELŐADÁSOK A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJÁN AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET I. SZAKOSZTÁLYÁBAN

Szerkesztette
EGYED EMESE, BOGDÁNDI ZSOLT, WEISZ ATTILA

Kolozsvár 2015

A kötet megjelenését támogatták:

Nemzeti Kulturális Alap

BETHLEN GÁBOR
Alap

Szerkesztette: Egyed Emese, Bogdándi Zsolt, Weisz Attila

© Szerzők, 2015

Kiadja az Erdélyi Múzeum-Egyesület
Felelős kiadó: Biró Annamária

Szakmai lektor (művészettörténet): Kovács András
A tanulmányok szövegét korrektúrázta: András Zselyke
Tördelőszerkesztő: Virág Péter
Borítóterv: Idea Plus

Nyomdai munkálatok: F&F INTERNATIONAL kft., Gyergyószentmiklós
Felelős vezető: Ambrus Enikő, ügyvezető igazgató

TARTALOM

A tudományos nyilvánosság mint kommunikáció (Bevezető).....	11
The Scientific Publicity: a Communication	
Publicitatea științifică: a formă a comunicării	
I. NYELV-, IRODALOM-, NÉPRAJZTUDOMÁNY	
Language, Literary and Folklore Studies	
Lingvistică, literatură, etnografie	
1. Kommunikáció, reflexió	
Communication, Reflexion	
Comunicație, reflecții	
PÉNTEK János	
A moldvai magyarokról és a <i>csángó</i> névről a nyelvföldrajz bizonyágai alapján	15
Hungarians in Moldova and the Origin of the Name <i>Csángó</i> According to Linguistic Geography	
Despre maghiarii din Moldova și etnonimul <i>csángó</i> (ceangău) în lumina dovezilor geografiei lingvistice	
KONTRA Miklós	
Hogyan lehet, hogy az Akadémiától a kocsmárosokig mindenki támogatja a magyarok magyarok általi nyelvi diszkriminációját?	26
How Can It Be that All Hungarians, from the Hungarian Academy of Sciences to Bartenders, Support the Linguistic Discrimination of Hungarians by Hungarians?	
Cum se poate ca toți maghiarii, de la Academia Maghiară de Științe din până la barmani, susțin discriminarea lingvistică a maghiarilor de către maghiari?	
TULIT Ilona	
A „Jámbor szándék”-tól az e-tankönyvekig. Az erdélyi magyar közoktatás tankönyveiről	38
From „Good Intention” to E-Schoolbooks. On Hungarian Schoolbooks in Transylvanian Public Education	
De la „Buna intenție” la e-manuale. Despre manualele maghiare din învățământului de stat din România	
VÍZI Ildikó	
A hallássérültek kommunikációs lehetőségei	51
Communication Methods for Hearing-Impaired	
Metode de comunicare ale deficienților de auz	
MORITZ Kinga-Éva	
„Károsé hogy sok nyelv vagyok.” Nyelvi reflexió és interdiszciplinaritás	
Körmöczi János (1763–1836) egyetemi jegyzeteiben	57
„Károsé hogy sok nyelv vagyok.” Reflections on Language and Interdisciplinarity in the University Notes of Körmöczi János (1763–1836)	
„Károsé hogy sok nyelv vagyok.” Reflecții asupra limbajului și interdisziplinariității în notele universitare ale lui Körmöczi János (1763–1836)	

2. Megismeréstervezetek

Projects for Cognition
Proiecte pentru cunoaștere

ANDRÁS Zselyke

A két világháború közti Erdélyi Múzeum szerzőinek tudományfelfogása 65
The Scientific Approach of the Erdélyi Múzeum's Authors in the Interwar Period
Conceptia științifică a autorilor Muzeului Ardelean din perioada interbelică

BALÁZS Imre József

Weöres Sándor és a magyar szürrealizmus műhelyei.....73
Weöres Sándor and the Institutions of Hungarian Surrealism
Weöres Sándor și instituțiile suprealismului maghiar

KOVÁCS Flóra

Elidőzéseink 81
Our Temporizations
Temporizările noastre

3. Kép, modell, polémia

Image, Model, Controversy
Imagine, model, polemică

TAPODI Zsuzsa

Paradigma tudományterületek határmezsgyéjén: imagológia 93
Imagology: a Transdisciplinary Paradigm in the Human Sciences
Imagologia: o paradigmă transdisciplinară în cadrul științelor umane

BÁNYAI Éva

„Erdély-re-prezentációk”. Történetek az Aranykorról 100
„Re-prezentatii de Transilvania”
„Transylvanian Re-Presentations”

BALÁZS Lajos

Egy keresztény kor előtti székely házasságkötési rítus hipotézise 108
Hypothesis on a Szekely Marriage Rite from the Age before Christianity
Ipoteza unui rit de cununie secuiesc din epoca precreștină

DEMETER VOLKÁN Júlia

Közösségi- és énreprezentáció mint kegyességi tett Szatmárnémeti Mihály
Dominica... prédikációs köteteiben.....118
Representing the Community and the Self as an Act of Piety in Mihály Szatmárnémeti's
'Dominica...' Sermon Books
Reprezentarea comunității și eului ca și act de cuvioșenie în cartea de predici dominica scrisă
de Mihály Szatmárnémeti

4. Út, utazás, filológia

Roads, Traveling, Philology
Drum, călătorie, filologie

GÁBOR Csilla

Hol található az igaz egyház? Érvek, szerepek, játszmák egy többfordulós polémiaiban
a 17. század első felében 127
Where is the True Church? Arguments, Roles, Games in a 17th Century Polemic
Unde se găsește biserica adevărată? Argumente, roluri, jocuri într-o polemică din sec. al 17-lea

Sikó Beáta	
A (nyugati) vallások reprezentációja 19. századi erdélyi (unitárius) utazók írásaiban...149	
The Representation of (Western) Religions in the Travel Writings of Transylvanian (Unitarian) Travellers	
Reprezentarea religiilor (occidentale) în scrierile călătorilor transilvăneni (unitarieni)	
PAVELKA Orsolya Petra	
Az afroamerikai és a nő ábrázolása elbeszélhetőség és elhallgatás határán.....160	
Afroamerican and Woman Representations on the Boundary between Narratability and Concealment	
Reprezentarea afro-americanului și a femeii între narabilitate și tăinuire	
EGYED Emese	
Mikes-autográfák Erdélyben. Levél, fordításkötet 168	
Autographs of Mikes in Transylvania. A Letter, a Book of Translations	
Manuscrite autografe de Mikes Kelemen în Transilvania. Scrisoare, volum de traduceri	
II. TÖRTÉNELEM, ARCHEOLÓGIA	
ZSOLDOS Attila	
Miért éppen Károly? 183	
Why King Charles?	
De ce regele Carol?	
W. Kovács András	
A Wass család cegei levéltára (Lappangó középkori oklevelek a nagyszebeni Brukenthal-gyűjteményben. Levéltár-történeti adatok) 194	
The Archive of the Wass de Cege/Țaga Family (Newly Found Medieval Documents from the Collection of the Brukenthal Museum in Sibiu. Data Regarding the Archive)	
Arhiva familiei Wass din Țaga (Documente medievale regăsite în Colecția de documente a Muzeului Brukenthal. Date privind istoria arhivei)	
SIMON Zsolt	
Az aranykitermelés kezdetei a középkori Erdélyben.....217	
The Beginnings of the Gold Exploitation in Medieval Transylvania	
Începuturile exploataării de aur în Transilvania medievală	
SIPOS Gábor	
16. századi svájci nyomtatványok a kolozsvári főiskolai könyvtárakban 230	
16 th Century Printed Books from Switzerland in the Libraries of the Colleges from Cluj	
Volume din sec. 16. tipărite în Elveția păstrate în bibliotecile colegiilor din Cluj	
PAKUCS-WILLCOCKS Mária	
Török marha – Türkische Waren: Erdély kereskedelme az Oszmán Birodalommal a 16–17. században a nagyszebeni vámnaplók tükrében 242	
Turkish Wares – Türkische Waren: the Trade of Transylvania with the Ottoman Empire in the Sixteenth and Seventeenth Centuries in the Light of the Customs Registers of Sibiu	
Mărfuri turcești – Türkische Waren: comerțul Transilvaniei cu Imperiul Otoman în secolele 16 și 17 reflectat în registrele vamale ale Sibiuului	
GLÜCK László	
A hajdúrend az öt máramarosi városban (1624-től a 18. század elejéig) 253	
The <i>Hajdú</i> Social Status in the So-called Five Towns of Máramaros (from 1624 to the Beginning of the 18 th Century)	
Haiducii în cele cinci orașe maramureșene (1624 – începutul sec. al 18-lea)	

EMŐDI András

...*Gröff Kevenhiller Feőkamarás Úr Komornyikjának, hogy az Personalis Audientiának meg nyeresében való cooperatióját ajánlotta, hogy annál jobban serénkedgyen benne adtam Titulo Discretionis egy Kemény Tallért...*

Nagyvárad 18. századi szabadságküzdelseinek költségei 265

The Costs of the Fights for Freedom in Nagyvárad in the 18th Century

Cheltuielile oraşului Oradea aferente iniţiativelor de obţinere a libertăţilor în sec. 18

RÓTH András Lajos

A színes papír történetéből 287

On the History of Colored Papers

Din istoria hârtiilor colorate

SÁRÁNDI Tamás

„*Mit gondol, hogy románokból fog hadsereget alakítani?*” Adalékok a nemzetiségi kérdés

honvédségen belüli kezeléséhez a második világháború időszakában 301

„*What are you Thinking, Forming an Army of Romanians?*” Contributions to the Nationality

Issue within the Hungarian Army During the Second World War

„*Ce credeţi, că veţi forma o armată din români?*” Contribuţii la problema naţionalităţilor din cadrul armatei maghiare în perioada celui de-al doilea război mondial

III. MŰVÉSZETTÖRTÉNET

KÓNYA Anna

Az alcinai evangélikus templom falképeinek stílusa 317

Stylistic Analysis of the Wall Paintings of the Lutheran Church in Alţâna

Stilul picturilor murale din biserica evanghelică de la Alţâna

SZABÓ Tekla

Óraljaboldogfalva középkori templomának 1400 körüli falképei 328

The Murals Dating Around 1400 from the Sântămărie-Orlea Calvinist Church

Picturile murale din jurul anului 1400 ale bisericii medievale din Sântămărie-Orlea

WEISZ Attila

Gondolatok a szászfenesi római katolikus templom falképeiről 347

Ideas about the Floreşti Catholic Church Murals

Idei despre picturile murale ale bisericii romano-catolice din Floreşti

JÁNÓ Mihály

A szív felajánlása – a kun szokatlan gesztusa a Szent László-legenda

falképciklusában 365

The Offering of the Heart. The Peculiar Gesture of the Cuman in the Legend of the Saint

Ladislau Frescoes

Închinarea inimii. Neobişnuitul gest al cumanului în frescele înfăţişând legenda Sfântului

Ladislau

MIHÁLY Melinda

Néhány újonnan előkerült kolozsvári késő reneszánsz kőfaragványról 377

Data About Recently Found Late Renaissance Monuments from Cluj

Nişte piese de piatră cioplită de stil renescentist târziu găsite recent la Cluj

P. Kovács Klára

Egy toszkán építész Erdélyben: Sigismondo da Pratovecchio da Pisa 383

A Tuscan Architect in Transylvania: Sigismondo da Pratovecchio da Pisa

Un arhitect toscan în Transilvania: Sigismondo da Pratovecchio da Pisa

PÁL Emese	
A szamosújvári örmény nagytemplom mellékoltárai.....	404
The Side Altars of the Armenian Parish Church in Gherla	
Altarele secundare ale bisericii parohiale armene din Gherla	
BORDÁS Beáta	
A marosújvári kastély két arca: a 18. és a 19. századi állapot	421
Two Appearances of the Country House at Ocna Mureș: Its States in the 18 th and 19 th Centuries	
Cele două fețe ale castelului din Ocna Mureș: starea sa în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea	
IMECS-MAGDÓ Eszter	
Fejér Lajos által Borszékre tervezett szálloda és gyógyterem	443
The Hotel and Cure-Salon at Borszék Projected by Lajos Fejér	
Hotelul și salonul de cură din Stațiunea Borsec proiectat de Lajos Fejér	
Névmutató.....	460
Indexes	
Indice	
Képmelléklet.....	485
List of Illustrations	
Lista de ilustrații	

W. KOVÁCS ANDRÁS*

A WASS CSALÁD CEGEI LEVÉLTÁRA
(LAPPANGÓ KÖZÉPKORI OKLEVELEK A NAGYSZEBENI
BRUKENTHAL-GYŰJTEMÉNYBEN.
LEVÉLTÁR-TÖRTÉNETI ADATOK)**

Kulcsszavak: *cegei Wass család levéltára, Huszti András, Brukenthal-gyűjtemény, Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltára, Doboka vármegye, középkori oklevelek*

1902-ben az erdélyi szász oklevéltár szerkesztői a „szebeni levéltárból” – közelebbi fond-megjelölés nélkül – közöltek egy 1403. július 8-i és egy másik, 1412. január 20-i keltezésű alvajdai oklevelet,¹ amelyeknek tartalma megegyezett a Huszti András (†1755) által a cegei gróf Wass család levéltárának iratairól összeállított *Registrum* két rövid kivonatával.² Az azonoság annak ellenére sejtethető volt, hogy az *Urkundenbuch* szerkesztői említés nélkül hagyták a két szóban forgó oklevél hátlapján látható, Huszti levéltárrendezését bizonyító jelzetet és az általa készített regesztát. A Wass levéltár 1542 előtti iratait 1944–1945 között regesztázó Valentiny Antal (1883–1948)³ hátrahagyott kézirata nem tartalmazta ezt a két oklevelet, és

* W. Kovács András, PhD (sz. 1975), történész, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Kutatóintézetének tudományos munkatársa.

** A tanulmány elkészítését a Magyar Tudományos Akadémia Domus Hungarica ösztöndíja, a közölt oklevelek összegyűjtését az Országos Tudományos Kutatási Alapprogram K 78324 TRT sz. pályázata támogatta.

- 1 *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*. I–VII. Von Franz ZIMMERMANN–Carl WERNER–Georg MÜLLER–Michael AUNER–Gustav GÜNDISCH–Herta GÜNDISCH–Gernot NUSSBÄCHER–Konrad G. GÜNDISCH. Verein für siebenbürgische Landeskunde–Verlag der Rumänischen Akademie, Hermannstadt–Bukarest, 1892–1991 (a továbbiakban Ub) III. 298, 517.
- 2 *Registrum litterarum [...] familiae comitum [...] Wass de Czege concernentium in archivo [...] eiusdem familiae conservatorium. Sub cura ac inspectione Adami comitis Wass per Andream Huszti anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo quarto in possessione Császári*. A Román Nemzeti Levéltár Kolozs Megyei Igazgatósága (Direcția Județeană Cluj ale Arhivelor Naționale, Cluj-Napoca; a továbbiakban KolozsNLT), Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltára (a továbbiakban ENMLt), Wass család cegei levéltára (a továbbiakban Wass cs lt), jelzet nélkül (a továbbiakban HUSZTI: *Registrum*). Huszti levéltárrendezésére lásd: W. Kovács András: *A levéltárrendező és családtörténész Huszti András = Emlékkönyv Kiss András születésének nyolcvanadik évfordulójára*. Szerk. PÁL-ANTAL Sándor–SIPOS Gábor–W. Kovács András–WOLF Rudolf. EME, Kvár, 2004. 261–274.
- 3 Életére lásd Szta [SZABÓ T. Attila]: *Valentiny Antal*. Kny. Erdélyi Múzeum (a továbbiakban EM) 1943. 3–4. sz. 1–2. VALENTINY Antal személyi iratai az Erdélyi Múzeum-Egyesület 1950-ben állami kezelésbe vont ügyviteli levéltárában maradtak fenn, 278. sz. csomó. A regesztázás időpontjára a regeszták elkészültét rögzítő szórványos dátumfeljegyzések utalnak, pl. VALENTINY Antal: *A Wass család középkori okleveleinek regesztái* (kézirat), II. köt. 275. (1944. XII. 7.).

így azokról magam készítettem kivonatokat,⁴ de mivel a kérdéses oklevelek nem voltak megtalálhatóak sem a Wass család Kolozsváron őrzött levéltárában, sem a Magyar Országos Levéltár Diplomatikai Fényképgyűjteményében levő hasonmások között, így az eredetieket 2005-ben elveszettnek gondoltam.

2013-ban azonban Adinel Dincă, a Román Akadémia kolozsvári Történettudományi Intézetének munkatársa arra hívta fel a figyelmem, hogy a Wass-levéltár egy másik, 1383. június 23-i, ugyancsak elveszettnek hitt oklevele Szebenben, a Brukenthal-gyűjteményben található. Ez az oklevél sem volt ismeretlen, mert a szöveg kivonatát tartalmazta Huszti *Registruma*, másolatát pedig a Wass család történetét tárgyaló, Huszti által összeállított *Genealogia heroica* című barokk családtörténete,⁵ Kemény Sámuel (†1817) *Chartophylatium Transsilvanicum* nevű kézirata, illetve Fejérvári Károly (1743–1794) kéziratos oklevélgyűjteménye, ahonnan Fejér György (1766–1851) is közölte.⁶

A Brukenthal-gyűjteményben – melynek levéltári anyagát 1960 óta⁷ nem a Brukenthal-Múzeumban, hanem az Állami Levéltár helyi kirendeltségén, jelenlegi hivatalos nevén a Román Nemzeti Levéltár Szeben Megyei Igazgatóságán, Nagyszebenben őrzik – a Wass-levéltár több eredeti oklevelét is sikerült azonosítanom, amelyek a hiányoztak a Magyar Országos Levéltár Diplomatikai Fényképgyűjteményből.

Az alább közölt oklevelek Szebenbe kerülésének körülményei, így időpontja sem ismeretes. Gyanítható, hogy 1879-ben még mind a helyükön, tehát a Wass család Cegén őrzött levéltárában voltak, mert ekkor innen közölte Deák Farkas (1832–1888) a *Hazai oklevéltárban* a kolozsmonostori konvent 1356. november 4-i oklevelét,⁸ melynek eredetije ugyancsak most került elő. Meglehet, hogy a szóban forgó okleveleket Franz Zimmermann (1850–1935),⁹ az erdélyi szászok oklevéltárának szerkesztője kölcsönözte ki még 1902 előtt (a fentebb említett két oklevelet közlő *Urkundenbuch* harmadik kötetének megjelenési éve), mert 1890–1891 között több levelet írt gróf Wass Ádámmal (1821–1893) a szász vonatkozású középkori oklevelek közlésének ügyében,¹⁰ aki őt Cegére invitálta, hogy ott kutasson a Wass-levéltár anyagában.¹¹ Megjegyzendő azonban, hogy Zimmermann oklevélleírása szerint 1902-ben a közlés a

4 *A Wass család cegei levéltára*. VALENTINY Antal oklevélkivonatait felhasználva bevezető tanulmányokkal és jegyzetekkel közlést teszi W. Kovács András. EME, Kvár, 2006 (Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltára 3. – A továbbiakban WassLt) 254, 304. sz.

5 ANDREAS HUSZTI: *Genealogia heroica familiae [...] Wass de Sancto Aegidio [...] ab anno domini MCXL ad annum usque currentem 1743* (Wass cs lt, fasc. CI. 5313. sz.; a továbbiakban HUSZTI: *Genealogia heroica*).

6 WassLt 183. sz.

7 GUDRUN-LIANE ITTU: *Scurtă istorie a Muzeului Brukenthal*. Altip, Alba Iulia–Sibiu, 2008. (Biblioteca Brukenthal XXIX.) 71.

8 WassLt 110. sz.

9 Életére legutóbb: Harald ZIMMERMANN: *Einleitung = Franz ZIMMERMANN: Zeitbuch. Autobiographische Aufzeichnungen eines Hermannstädter Archivars (1875–1925)*. Editiert von Harald ZIMMERMANN. Böhlau, Köln–Weimar–Wien, 2013. (Schriften zur Landeskunde Siebenbürgens. Band 34.) 7–20.

10 Wass cs lt, 8436–8440. sz. Vö.: WassLt 153, 88. sz. jegyz.

11 Wass cs lt, 1890: 8437. sz.

Szebenben lévő fényképmásolat alapján történt, az eredetiek lelőhelyeként pedig Cege szerepel.¹²

Nem csak a most fellelt oklevelek sodródtak messze: két oklevél ugyancsak ismeretlen úton került Nagy Jenő (1872–1945) csíkszentmártoni gyűjteményébe¹³ (amelyeket jelenleg a Román Nemzeti Levéltár Kovászna Megyei Igazgatósága őrzi Sepsiszentgyörgyön). Valentiny Antal kéziratát e két oklevélén kívül néhány olyan oklevéllel sikerült kiegészíteni, amelyek akkoriban vélhetőleg nem kerültek elő,¹⁴ illetve néhány olyannal is, amely ugyan nem volt fellelhető, de nyomtatásban korábban megjelent.¹⁵ Mégis, a legfontosabb kiegészítés Huszti – szerencsésen fennmaradt – *Registrum*ának rövid oklevélkivonatai alapján történt. Nyilvánvalóan Valentiny nem tekintette céljának ezek számbavételét. Közlésük mégiscsak hasznosnak bizonyult.

Az alábbiakban, jegyzetben, időrendbe sorolva közlöm a Wass levéltár továbbra is lappangó okleveleinek jelzetét: a fasciculus római számát (amit a 20. századi rendezések alkalmával adtak), illetve a fasciculusok Huszti-féle megnevezését és az oklevelek ezenbelüli sorszámát (Num.). Utóbbi két adat, illetve a rövid regeszták – ugyancsak Huszti kézírásával – az okleveleken is szerepelnek. Hivatkozom továbbá ezen elveszett (vagy lappangó) okleveleknek Huszti *Registrum*ába bevezetett latin nyelvű tartalmi kivonatai alapján készült és *A Wass család cegei levéltár*ában megjelent rövid magyar nyelvű regesztákra.¹⁶

Függelékben közlöm az előkerült oklevelek alapján készült 43 regesztát. A Wass-levéltár 15 oklevele továbbra sem került elő.

Ezúttal a kötet 2005-ös megjelenése óta előkerült levéltár-történeti adatokat is ismertettek.

LEVÉLTÁR-TÖRTÉNETI ADATOK

Ma már pontosabban ismerjük a Wass-levéltár letétbe helyezésének menetét. A Wass család levéltárát ismertető kötet megjelenésekor (2005) az Erdélyi Múzeum-Egyesület ügyviteli le-

12 Lásd az 1. sz. jegyzetet.

13 WassLt 80., 129. sz.

14 WassLt 424., 495., 529., 532. sz.

15 WassLt 110., 131., 133., 183., 254., 304. sz.

16 1336 és 1338: [Fasc. XLV.] Császári, Num. 1–2. (WassLt 40., 53. sz.); 1363. július 8. és 1364. október 30.: [Fasc. VIII.] Szentgothárd, Cege, Szászsylvás, Szentiván, Num. 16. (WassLt 131., 133. sz., vö.: *Hazai oklevéltár 1234–1536*. Szerk. NAGY Imre, DEÁK Farkas, NAGY Gyula. Magyar Történelmi Társulat, Bp., 1879. [a továbbiakban: HOKl] 270, 269.); 1366 (Wass cs lt, 5230. sz. 3; WassLt 143/2. sz.); 1381. [Fasc. XLV.] Császári, Num. 3. (WassLt 181. sz.); 1382. [Fasc. XXXVIII.] Miscellanea, Num. 58. (WassLt 182. sz.); 1383. [Fasc. XXXVIII.] Miscellanea, Num. 60. (WassLt 185. sz.); 1390. [Fasc. XX.] Hódostó, Szarvastó, Num. 1–2. (WassLt 203. és 205. sz., jegyzetben); 1394. [Fasc. XV.] Göc, Num. 3. (WassLt 225. sz.); 1408. [Fasc. XLV.] Császári, Num. 4. (WassLt 281. sz.); 1410. [Fasc. XLV.] Császári, Num. 5–6. (WassLt 298–299. sz.); 1501. [Fasc. XXXII.] Mezőbánd, Num. 1. (WassLt 507. sz.); 1513. [Fasc. X.] Szentgothárd, Num. 16. (WassLt 595. sz., jegyzetben); 1537 és 1540. [Fasc. LXVI.] Wass Dániel számára a fehérvári káptalanból 1731-ben lemásolt oklevelek, Num. 6–7. (WassLt 662., 667. sz.).

véltára¹⁷ (évtizedek óta) el volt zárva a tudományos kutatás elől. Az ügyviteli levéltárat is – akárcsak a Múzeum levéltári gyűjteményeinek többségét – 1974 óta a Román Nemzeti Levéltár Kolozs Megyei Igazgatósága őrzi Kolozsváron. 2009-ben hozzáférhetővé tették az addig zárolt anyagot, és ugyanekkor a levéltár munkatársa, Flóra Ágnes az iktatókönyvek átnézésekor felhívta a figyelmem a Wass család levéltárának letétbe helyezésére vonatkozó iratokra.

A Wass-levéltárat a család nevében cegei gróf Wass Béla (1853–1936) 1906-ban ajánlotta fel megőrzésre az Erdélyi Múzeum-Egyesület levéltári gyűjteményének, az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárának, melyet a Múzeum-Egyesület – könyvtárával és más táraival együtt – a kolozsvári tudományegyetem 1872-es megalapítása után az Egyetemi Könyvtár rendelkezésére bocsátott.¹⁸ Erdélyi Pál (1864–1936), a kolozsvári Egyetemi Könyvtár igazgatója már 1906-ban egyeztetett a levéltár letétele felől Wass Bélával.¹⁹ Erdélyi a következő évben a család több más tagjával is levelet váltott, így Wass Ádámmal,²⁰ ennek fiával, Wass Ár-

17 KolozsNLt, ENMLt, Az Erdélyi Múzeum-Egyesület ügyviteli levéltára (a továbbiakban EMELt), fondszám: 298.

18 A levéltári gyűjteményre lásd JAKÓ Zsigmond: *Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárának múltja és feladatai*. EME, Kvár, 1942., illetve KISS András: *Az Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltárának kialakulása és története = Az Erdélyi Múzeum-Egyesület gyűjteményei*. Szerk. SIPOS Gábor. EME, Kvár, 2009. 183–237.

19 Erdélyi Pál igazgató levele gróf Wass Bélához, Szolnok-Doboka vármegye főispánjához (Kvár, 1906. október 10., EMELt, 230. csomó, 36/1906.): „Lendvay Emil úr, az Erdélyi Múzeum pénztárnoka közölte velem, hogy Méltóságod hajlandónak mutatkozott arra, hogy családi levéltárakat az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtárában elhelyezze [...]. Mondanom sem kell, hogy a levéltár átengedésének híre [...] kifejezhetetlenül kellemes hír volt. Hiszen ezen kívül alig van régebbi és tekintélyesebb családi levéltár, mely már az Erdélyi Múzeumban nem volna elhelyezve [...]” – Wass Béla válasza Erdélyi Pálnak (Dés, 1906. október 22., EMELt, 230. csomó, 36/1906.): „Désen, 1906. okt. 22. Nagyságos Uram! A családi levéltár muzeális elhelyezése iránt nyújtott levélbeli szíves fölvilágosításait köszönöm, és van szerencsém arról értesíteni, miszerint szíves készséggel fogom megragadni az alkalmat, midőn közelebbről Kolozsvárra megyek, hogy ez ügyben személyesen is érintkezhessem Nagyságoddal, a midőn ugyanis az elhelyezés közelebbi feltételeit illetőleg is megállapodhatunk. [...] Wass Béla főispán [...]”. – Az itt közölt 20. századi szövegek helyesírását megjegyzés nélkül a ma érvényes helyesíráshoz igazítottuk, a rövidítések többségét pedig feloldottuk, vö.: SIPOS Péter: *A XX. századi forráskiadás problémái és ajánlás a forráskiadás szabályzatára*. Fons VII(2000). 1. sz. (A történeti források kiadásának módszertani kérdései. Szerk. KENYERES István. Az 1999. december 8-án tartott, Budapest Főváros Levéltára, Fons, Magyar Történelmi Társulat által szervezett Levéltári Nap előadásai). 171–184.

20 Erdélyi Pál igazgató özv. gr. Wass Ádámné Sándor Bertához (Kvár, 1907. június 5., EMELt, 230. csomó, 32/1907): „Özv. Gróf Wass Ádámné szül. Sándor Berta úrasszony ő méltóságának. Cege, Szolnok-Doboka megye. Gróf Wass Béla úr ő Méltósága arról volt szíves értesíteni, hogy a Cegén levő és Méltóságod gondozása alatt álló családi levéltárnak az Erdélyi Nemzeti Múzeumban való elhelyezését a grófi család kívánatosnak tartja és annak átvétele ellen semmi akadály nem merül föl [...]. Engedje meg [...] Méltóságod, hogy tisztelettel kérdést intézhessen az iránt, hogy az átvétel mikor volna megejthető [...]”. – Özv. gr. Wass Áadámné Sándor Berta válasza [Erdélyi Pálnak] (Cege, 1907. június 9., EMELt, 230. csomó, 32/1907): „Cege, június 9. 1907. Tisztelt Tanár Úr! Örömmel vettem azon tudósító iratát, miszerint az eddig nálam levő felügyelet alatti családi (Wass család) könyveket, iratokat a Kolozsvári Múzeumba óhajtják elrendezni. Tisztelt felszólító levelét a mai postával elküldöttem elsőszülött fiának, Wass Árminnak és felkértem, ha netalán még nála is létezne egy olyan, ezen archívumból való irat, azt vagy hozza magával ide, vagy küldje el. Óhajtanám, ha ő maga is eljönne, nagyon örülnék, őt a tisztelt Tanár úrnak bemutatni és megismertetni.

minnal (1851–1914),²¹ és már ekkor a levéltár Kolozsvárra szállításának konkrét időpontjáról is szó volt.²² Ez azonban csak részben valósult meg 1909-ben, amikor is Wass Béla két közép-kori oklevelet adott át az Erdélyi Múzeumnak br. Bornemissza Károly (1840–1911) közvetítésével,²³ és felvetette egy forráskiadvány („*Wass codex*”) kiadását.²⁴ E kiadvány ügyében ugyanabban az évben Erdélyi Pál írt is Wass Árminnak, és felajánlotta, hogy a kéziratot az Egyetemi Könyvtár munkatársaival előkészíti, a mű kiadásához viszont a család támogatását kérte.²⁵

Ármin fiam Hunyad megyei birtokán, Guraszádán lakik. Reményilem, mielőbb írni fog – és tudatni fogja – ha körülményei engedik jelenben az eltávozást. Nálam ugyan most az összes lakás renovatio alatt áll – de azért mindig lesz pár szoba, amelyben a tisztelt Tanár úr és segédei el lesznek szállásolva. Fiam választát véve azonnal tudósítani fogom a Tanár urat. Wass Bélának is írtam ez értelemben. Szíves üdvözléssel, özv. Gr. Wass Ádámné”.

- 21 Erdélyi Pál levele Wass Árminhoz (Kvár, 1907. június 21., EMELt, 230. csomó, 32/1907, gépelt kézirat, aláírás nélkül): „220/1907. Méltóságos gr. Wass Ármin úrnak, nagybirtokos stb., Guraszáda, Hunyad m. Méltóságos Gróf Úr! Özv. gr. Wass Ádámné ő méltóságának Cegén, f. év június hó 9-én kelt levele értelmében szerencsém van értesíteni Méltóságodat, hogy a cegei gr. Wass-levéltárnak az Erdélyi Nemz. Múzeum könyvtárában leendő elhelyezése a méltóságos grófné részéről élénk rokonszenvvel és jóakarattal pártolással találkozott. Mivel a grófné levelében Méltóságodra is, illetőleg Méltóságod beleegyezésére is hivatkozik, s annak kijelentését várja, tisztelettel kérem Méltóságodat, hogy a maga részéről is hozzá járulni és azt kieszközölni méltóztatnék, hogy Wass Jenő [1844–1911] és György [1879–1929] grófok is hozzá járuljanak a levéltárnak a Múzeumban való elhelyezéséhez [...]”
- 22 Erdélyi Pál levele Wass Árminhoz (Kvár, 1907. szeptember 5., EMELt, 230. csomó, 32/1907, fogalmazvány): „Méltóságos gr. Wass Ármin úrnak, nagybirtokos stb. Guraszáda, Hunyad m. Méltóságos Gróf Úr! Ez évi június hó 21-én levelem kiegészítéséül legyen szabad ez alkalommal javaslatba hozni, hogy a cegei gróf Wass levéltárnak ügye még ez ősz folyamán dűlőre vitessék s egyben jelentem, hogy annak beszállítására f. hó 10-ikétől kezdve bármikor kész vagyok [...]”
- 23 Erdélyi Pál elismervénye Wass Béla számára a br. Bornemissza Károly útján átvett két oklevélről (Kvár, 1909. május 5., EMELt, 230. csomó, 19/1909, fogalmazvány). A két hártya oklevél leírásából kiderül, hogy itt a WassLt 239. és 320. sz. alatt közöltekről van szó.
- 24 Bornemissza Károly levele Erdélyi Pálhoz (Kvár, 1909. május 4., EMELt, 230. csomó, 19/1909): „[...] küldöm mellékelve a Wass Béla levelét és egy kis dobozban a 2 okmányt, kérem Nagyságodat az általa írtak szerint eljárni, az elismervényt nekem elküldeni én majd kézbesítem neki és egy esetleges *Wass codex*et is, azt gondolom itt [Kolozsváron] (ha egyszer a levéltár itt lesz) jobban és lelkiismeretesebben fogná valaki összeállítani, mint Budapesten” [az eredetiben: Iudenpesten].
- 25 Erdélyi Pál levele Wass Árminhoz (Kvár, 1909. június 1., EMELt, 230. csomó, 20/1909): „Méltóságos Gróf Wass Ármin úrnak, nagybirtokos stb. Guraszáda. Méltóságos Gróf Úr! Tegnap szerencsém volt gróf Wass Béla úr önméltóságához, a kitől örömmel értesültem arról, hogy Méltóságodék a *Bánffy-kódex*hez hasonló tudományos és történelmi szempontból nagybecsű *Wass-kódex* kiadására határozták el magukat. A milyen szívből gratuláltam a tegnap a gróf úrnak ehhez a gondolathoz, éppen olyan igaz szívből fejezem ki Méltóságodnak is e fölött való örömet. Wass Béla gróf ez alkalommal Méltóságod nevében is arra kért engem, hogy a »*Codex diplomaticus comitum Wass*« kiadhatása ügyében keressek összeköttetést Méltóságoddal s fölkért arra is, hogy ily mű kiadása, gondozása és szerkesztése felől véleményt mondjak. Szerencsém volt ez alkalommal jelezni, hogy a mű kiadására alkalmas szakembert ajánlhatok s ennek vezetése alatt egy egész kis íróársaságot tudok munkába állítani. Ily módon elsőrendű tudományos publikációt helyezhetek kilátásba. Megemlítettem, hogy a műnek egyik oldalát, t. i. a tudományos részt az Erdélyi Múzeum Könyvtára és emberei ugyan megoldják, de a kiadványnak anyagi oldaláról is gondoskodni kell. Ez körülbelül a legtermészetesebb megoldás volna s egyfelől Méltóságtok teljesen a kor színvonalán álló publikációt nyernének s a Múzeum égisze alatt bizonyára nagyobb föltűnéssel is jelentethetnék meg. Azonban

A kiadvány előkészítése nem kezdődött meg, valószínűleg azért, mert a levéltárat végül csak 1914-ben adta át a család az EME-nek²⁶ és ugyanezen év júniusában szállították be Kolozsvárra. Erdélyi Pál igazgató erről az EME Választmányának jelentést írt – ezt az alábbiakban teljes terjedelmében közöljük²⁷ –, és a beszállítás szerencsés befejeztéről Wass Bélát is tájékoztatta.²⁸

Az EME Választmányának
H[elyben]

Gróf Wass Béla úr, a cegei Wass család seniora, a család levéltárát családjá beleegyezésével és nevében az Erdélyi Nemzeti Múzeum Könyvtárában letétül elhelyezendő, f. hó 6-án meghívott s f. hó 10-re terminust tűzött ki a levéltár átvételére. Ez alapon f. hó 10-ikén Balázs István egyetemi laboranssal Szamosújvárra, illetőleg onnan kocsin Vasasszentgothárdra utaztunk, hol az addig Cegén, az alsótorony torkában őrzött, Wass Ármin és Jenő grófok halála után onnan Szentgothárdra átszállított levéltárat az Erdélyi Nemzeti Múzeum Könyvtára részére és nevében a csatolt szerződés mellett átvettem. Kérem a Tisztelt Választmányt, méltóztassék eljárásomat illetőleg a Wass grófi család levéltárának örökletétül való elhelyezését örövendetes tudomásul venni, a csatolt szerződést jóváhagyni, e jóváhagyásról a letevő gróf Wass Bélát értesíteni, illetőleg neki a levéltár elhelyezéseért köszönetet mondani méltóztassék.

Útiszámláinkat a nagyméltóságú Miniszter úrhoz érvényesítésre egyidejűleg fölterjesztetem.

Kv. 914. VI. 12.

E[rdélyi] P[ál]

Exp. jún. 13.

Cegei Wass család levéltárának az EME Levéltárában és Kézirattárában levő anyaga:

---

erről és a vele kapcsolatos kérdésekről írásban tárgyalni bizonyára nehézkes és körülményes. Bátor vagyok tehát kérni Méltóságodat, hogy Kolozsvárra bejövén, engem ebben a tárgyban egész bizalommal fölkeresni méltóztassék, hogy azután a kiadandó műre nézve megállapodásra juthassunk [...]”.

26 EMELt, I/3., Az EME Iktatókönyve, III. kötet (1914–1942), 200/1914. VI. 14.

27 EMELt, 230. csomó, 7/1914.

28 Erdélyi Pál levele Wass Bélához (Kvár, 1914. június 14). EMELt, 230. csomó, 7/1914): „Méltóságos Gróf Wass Béla úrnak, nagybirtokos stb. stb. Vasasszentgothárd, utolsó posta Vasasszentiván. Méltóságos Gróf Úr! Szerencsém van Méltóságodat értesíteni, hogy a négy ládában elszállított levéltár még az nap gyorsárúként feladva Kolozsvárra érkezett és másnap a könyvtárba bejött. Eső nem érte, de a körüléléésre ugyan szükség volt. Ezzel a levéltárral Méltóságodtól korábban kapott, illetőleg átvett darabok, u. m. 1909. máj. 5-én 4 db. oklevél, 1911. szept. 20-án Wass Györgyök és László grófok naplói, 1914. ápr. 25-én egy pecséttel lezárt csomag tartalma fog egyesített, úgy hogy ily módon a levéltár anyaga, amennyire az együvé tartozik, együtt is van s lesz. A levéltár átvételéről egyidejűleg jelentést tettem az Erdélyi Múzeum-Egylet Választmányának, mely annak idején módot és alkalmat fog találni, hogy Méltóságodnak e nagybecsű elhatározásáról illő köszönetét kifejezze s megállapodásunkat ratificálja [...]. Kvár, [1]914. VI. 14. E. P. Csatolva 6 drb. fénykép. Exp. jún. 6-án”.

Levéltárban:

1909. V/5. F. n. 136. sz. On.²⁹ 8. sz. alá bevezetett gróf Wass Bélától letéteményezett XIV. sz. 3. drb., XV. sz. 1 drb. oklevél (2 drb. perg.)

Kézirattárban:

1911. IX/20. F. n. 343. sz. On. 421. sz. alá bevezetett, gróf Wass Bélától ajándékozott cegei Wass György napló, 1659–1689 (1 kötet).

1911. XII/31. F. n. 460. sz. On. 422. sz. alá bevezetett, ugyancsak gróf Wass Bélától ajándékozott Wass György és László-napló, 1690–1739 (6 kötet).³⁰

Levéltárban:

1914. IV/25. Egy felbontatlan csomag gróf Wass Béla letéte.

1914. VI/12. beérkezett 4 láda.

Cegei Wass család Huszti András 1754-ben készített Regestruma (1 köt.),³¹ ebben XVII–XIX. sz. levéltári jegyzék, 9 drb. missilis, XIX. sz. 3 drb., nyomtatvány 1 drb. (*Gróf Wass Samu emlékezete*).³²

Wass család genealogikus története Huszti Andrástól 1743-ból, 1 köt.³³

Kolozsvár, 1914. VI/15.

Erdélyi Pál levelének sajátkezű másolata, papíron, KolozsNLt, EMELt, 230. csomó, 7/1914.

*

Továbbra sem kerültek elő a Wass-Tarjányi család iratai. Wass-Tarjányi Ákos (1900–1983, Cege) 1942. december 8-án kelt levelében ajánlotta fel az EME részére a Wass és a Tarjányi családokra vonatkozó iratokat – ezekről írt jelentést Entz Géza (1913–1993)³⁴ –, és amelynek

29 Főnapló és (gyarapodási) osztálynapló. Gyarapodási osztálynaplót külön vezettek a nyomtatványokról, a kéziratokról és – az itt közölt levél tanúsága szerint – a levéltári anyagról is. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület könyvtárának főnaplóját az 1909–1914 közötti évekre és a Levéltár gyarapodási osztálynaplóját a Kolozsvári Egyetemi Könyvtárban (Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga”, a továbbiakban KvEkt) nem sikerült fellelni. Más évekre vonatkozóan azonban a főnaplók megvannak, ezeket a KvEkt beszerzési osztálya őrzi (Kolumbánné Mihály Judit könyvtáros szíves szóbeli közlése).

30 Wass György (1658 v. 1659–1705) és László (1696–1738) naplóira vonatkozó bejegyzés megtalálható a kéziratgyarapodási osztálynaplójában (KvEkt, Kézirattár, jelzet nélkül): Az Erdélyi Országos Múzeum Kézirattára. Gyarapodási osztálynapló: Kézirat, 1904–1907, p. 92., 421–422. sz. A naplók kéziratkötetének jelzete: KvEkt, Kézirattár, az Erdélyi Országos Múzeum Könyvtára, Ms. 1586 (7 kötet). A napló kiadása: *Czegei Wass György és Wass László naplói 1659–1739*. Közli NAGY Gyula. MTA, Bp., 1896. (Monumenta Hungariae Historica. Scriptorum. Magyar Történelmi Emlékek. Második osztály: Írók. XXXV. Magyar történelmi évkönyvek és naplók 3.).

31 HUSZTI: *Registrum*.

32 DEÁK Farkas: *Gróf Wass Samu emlékezete*. MTA, Bp., 1881. (Értekezések a természettudományok köréből X/7.).

33 HUSZTI: *Genealogia heroica*.

34 ENTZ Géza: *Wass-Tarjányi Ákos családi levéltára Cegén*. EM XLVIII(1943). 109–110. (Ugyanez JAKÓ Zsigmond *Jelentés az Erdélyi Nemzeti Múzeum levéltárának 1942. évi működéséről* c. munkája függelékeként is megjelent. EME, Kvár, 1943. 23–24.)

Kolozsvárra szállítását Kelemen Lajos (1877–1963) nyugalmazott múzeumi és levéltári főigazgató az 1943. május 26-i levelében kérte Wass-Tarjányi Ákostól.³⁵

FÜGGELÉK. OKLEVÉLKIVONATOK³⁶

1. 1335. július 14. (f. VI. p. Margarete virg.)

Az erdélyi egyház káptalana bizonyítja, hogy Felicianus fia: Pál, Bakay-i nemes – fiai: László, Balázs, Péter és János nevében is – tiltakozott amiatt, hogy örökösök és ivadékok nélküli (*propria successione heredis et sobolis careret*) unokatestvére (*patruelis suus*): Kadan fia: Mihály ugyanazon Bakay birtokban és faluban, továbbá Haro-ban levő jószág részét örökjogon testvére (*frater*): Kadan fia: néhai János három leányára hagyta, holott az ország szokása szerint utóbbiakat a természetes jog szerint csak leánynegyed illette, és ennek árával kellene számukra elégtételt adni, a negyed megváltására pedig ő és fiai jogosultak (*cum secundum regni consuetudinem eedem filie in sola quarta filiali iure nature debite et redemptione seu pretio eiusdem quarte debeant contentari et etiam redemptio ipsius quarte ad ipsum et filios suos*

35 Kelemen Lajos levele Wass-Tarjányi Ákoshoz, Kvár, 1943. május 26. (EMELt, 230. csomó, 56/1943. sz.): „Egyben tisztelettel kérem, hogy most, midőn az időjárás kedvezőbbre fordul, méltóztassék azokat a Wass- és Tarjányi családokra vonatkozó iratokat, melyeket 1942. december 18-án kelt levelében Levéltárunknak letétként felajánlani szíves volt, címünkre postára adni. A szállítás összes költségei természetesen minket terhelnek. Ha esetleg az Entz Géza által átnézett anyagon kívül még valami más is előkerült volna, méltóztassák azt is a többivel együtt elküldeni. Címünk: Erdélyi Nemzeti Múzeum Levéltára, Kolozsvár, Mikó u. 2. [...] Kelemen Lajos ny. múzeumi és levéltári főigazgató.”

36 A regeszták apparátusában előforduló általános rövidítésekre lásd WassLt 13–14., a tanulmányban fentebb nem előforduló egyéb rövidítések pedig a következők: BALIA: *Erdély törvényei* = BALIA Sámuel: *Erdély ország közönséges nemzeti törvényneinek első része. A törvény-szerző hatalomról*. Ref. Kollégium, Kolozsvár, 1791; CDHung = *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*. Studio et opera Georgii FEJÉR. Tom. I–XI. Typogr. Regiae Universitatis Hungaricae, Budae, 1829–1844; CDTrans = *Codex diplomaticus Transsylvaniae. Diplomata, epistolae et alia instrumenta litteraria res Transylvanias illustrantia. Erdélyi okmánytár. Oklevelek, levelek és más írásos emlékek Erdély történetéhez*. I–III (1023–1359). Regesztákban jegyzetekkel közzéteszi JAKÓ Zsigmond. MOL, Bp., 1997–2008. (A Magyar Országos Levéltár Kiadványai. II: Forráskiadványok 26., 40., 47.); DocRomHist C = *Documenta Romaniae Historica. C. Transilvania*. Vol. X–XV (1351–1380). Sub red. Ștefan PASCU. Întocmit de Sabin BELU–Ioan DANI–Aurel RĂDUȚIU–Viorica PERVAİN–Konrad G. GÜNDISCH–Marionela WOLF–Adrian RUSU–Susana ANDEA–Lidia GROSS–Adinel DINCĂ. Academia Română, București, 1977–2006; KEMÉNY: *DiplApp* = KEMÉNY, Josephus: *Diplomatarii Transilvanici Appendix*, kéziratok másolatgyűjtemény (ÉNMLt, Kemény József gyűjteményének a Kolozsvári Akadémiai Könyvtárban [Biblioteca Academiei Române, Filiala Cluj, Cluj-Napoca] őrzött anyagában); W. KOVÁCS: *Erdélyi vármegyék archontológiája* = W. KOVÁCS András: *Az erdélyi vármegyék középkori archontológiája*, EME, Kvár, 2010. (Erdélyi Tudományos Füzetek 263.); ZsOkl = *Zsigmondkori oklevéltár*. I–II/1–2 (1387–1410). Összeállította MÁLYUSZ Elemér; III–VII (1411–1420). MÁLYUSZ Elemér kéziratát kiegészítette és szerkesztette BORSA Iván; VIII–IX (1421–1422). BORSA Iván, C. TÓTH Norbert; X (1423). C. TÓTH Norbert; XI. (1424) NEUMANN Tibor, C. TÓTH Norbert; XII. (1425). Közzéteszi C. TÓTH Norbert, LAKATOS Bálint. MOL, Bp., 1951–2013 (A Magyar Országos Levéltár kiadványai II: Forráskiadványok 1., 3–4., 22., 25., 27., 32., 37., 39., 41., 43., 49., 52.)

predictos debeat pertinere). Egyidejűleg Mihályt az adományozástól, a leányokat, illetve azok férjeit az elfogadástól eltiltotta, és tiltakozva kijelentette azt is, hogy Mihály rendelkezése őt és fiait nem károsíthatja meg, minthogy azok, akiket Mihály része az ország szokása szerint megillet, a megfelelő helyen és időben perben és azonkívül is a rendelkezését megtámadhatják. – *Hátlapján azonos kéz írásával:* Pro Paulo filio Feliciani de Bakay contra Michaelen filium Kadani, protestationalis et prohibitionalis.

Eredeti, hártán, hátlapján befűggesztett zárópecsét nyomával és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Bakay et Haro [helyesen: Miscellanea, vö.: Huszti: Registrum p. 101], Num. 4), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 254. sz. (M. B. 54. 4.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXVIII/4. □ Regeszta: CDTrans II. 870/2. sz. – WassLt. 37. sz. (mindkettő Huszti regesztája alapján).

2. 1338. május 1. (in Sancto Emerico, in oct. Georgii mart.)

Péter erdélyi alvajda bizonyítja, hogy Wda fia: Csonka (Mancus) Lőrinc a Doboka vármegei szolgabírák oklevelével május 1-jére (ad oct. Georgii mart.) Szentimrére (ad Sanctum Emericum) ítélőszéke elé megidéztette id. Vos (d) Miklós comest, akinek azonban személyesen megjelenő Iwanka nevű serviense bemutatta a király és Tamás erdélyi vajda okleveleit, melyek szerint egyetlen bíró sem ítélkezhet Miklós felett azon tettei miatt, amelyeket a hűtlen László egykori erdélyi vajda idejében Chychou vár kormányzása során véghezvitt. Mivel Lőrinc azt akarta bizonyítani, hogy kezeit akkoriban csonkította meg, illetve vágta le Miklós comes; ő ebben az ügyben – a király és az erdélyi vajda parancsát nem akarva semmibe venni – nem merészelt ítéletet hozni. – *A közöletlen oklevél szövege:* Nos Petrus vicevayuoda Transsilvanus damus pro memoria, quod cum Laurentius filius Wde, mancus, comitem Nicolaum dictum Vos senioremediantibus litteris iudicum nobilium comitatus de Doboka ad octavas festi beati Georgii martiris ad Sanctum Emericum ad nostram presentiam legitime citavisset, quia Iwanka, serviens ipsius comitis Nicolai, contra predictum Laurentium personaliter astantem, litteras domini regis et domini nostri Thome woyuode Transsilvani exhibuit hunc tenorem continentes ut nullus iudicum dictum comitem Nicolaum contra quoslibet suos adversarios in factis tempore Ladislai condam woyuode Transsilvani, infidelis eiusdem domini regis, eo tempore dum idem comes Nicolaus castrum Chychou gubernasset, per eundem perpetratis iudicare presumpseret vel suo iudicio astare compellere deberet. Unde nos conspectis predictarum litterarum tenoribus, equod idem Laurentius demembrationes seu amputationes suarum manuum predicto tempore perpetratis et illatas super dictum comitem Nicolaum se velle acquirere denotabat, igitur ipsam causam contra mandatum regium et dicti domini nostri woyuode non presumpsimus iudicare. Datum loco et termino prenotatis anno Domini [M^{mo}]¹ CCC^{mo} XXX^{mo} octavo. – *Hátlapján azonos kéz írásával:* Pro comite Nicolao dicto Vos seniore super eo, quod causam quam Laurentius filius Wde in facto amputationis manuum suarum acquirebat coram nobis contra ipsum, contra mandatum regium et domini nostri woyuode non presumpsemus iudicare.

Eredeti, rongált hártán, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 8), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 255. sz. (M. B. 54. 8.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXVIII/8. ¹ Az eredetiből kikopott. A bemutatott oklevelekre vonatkozóan lásd CDTrans II. 409. és WassLt 14., 48. és 51. sz. Az oklevelet erősen kopott írása miatt teljes szövegében közöljük. □ Regeszta: CDTrans II. 1016. sz. – WassLt 52. sz. (mindkettő Huszti regesztája alapján kétes hitelűnek, illetve tévesen hamisnak minősítve). – Uv.

3. 1351. május 15. (in Crakou, in quind. oct. Georgii mart.)

Egyed erdélyi alvajda bizonyítja, hogy szentegyedi (de Sancto Egidio) Vos (d) Tamás kifizette azt a bírságot, melyben május 1-jén (in oct. Georgii mart.) Márton fia: Simon ellenében az alvajda előtt adós maradt, azaz egy dénármárkát, tíz pensával számolva (unam marcam denariorum decem pensarum), és amelyben Tamás testvére: Miklós magister az alvajdával megegyezett. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Thoma dicto Vos contra Symonem filium Martini super solutione iudiciorum, expeditoria.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 21), Brukenthal-gyűjtemény, RS 256. sz. (M. B. 54. 21.) Vö.: Wass cs lt, XXXVIII/21. A pecsét körirata: S. EGIDI[I] VICEVAYUDE TRANSSILVANI. □ Regesza: WassLt 96. sz. – CDTrans III. 634. sz. (Huszt: Registrum p. 102. alapján, 1351. évi keltezéssel) és 1130. sz. (Kemény: DiplApp II. 129. másolata alapján, 1351. május 15-i keltezéssel).

4. 1356. november 4. (IV. d. Omn. sanct.)

Szűz Mária Clusmonustra-i monostorának konventje bizonyítja, hogy Aba nemzetségbeli Chente (d) János fia: János a Belső-Szolnok (in ctu de Interioris [!] Zonuk) vármegyei Borzua nevű örökölt hegyét és a Huzyumezev nevű örökölt birtokát, minden haszonvételével és tartozékával együtt, örökjogon Vos (d) Miklós magisternek és nővérének (soror u) Miklóstól való fiainak: Lászlónak, Istvánnak, Pálnak és Jánosnak és az ezután születendő fiainak adományozza úgy, hogy Miklós és fiai a hegy és a birtok jövedelméből őt élete végéig kötelesek ezért élelmezni és eltartani. A konvent ígéri, hogy pápens oklevélét annak bemutatásakor kiváltságlevelével fogja megerősíteni.

Eredeti, hártyán, hátlapján befűggesztett pecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 25), Brukenthal-gyűjtemény, RS 257. sz. (M. B. 54. 25.) Vö.: Wass cs lt, XXXVIII/25. □ Közlés: HOKI 261–262 (az eredeti alapján). – DocRomHist C, XI. 40–41 (román fordításban is, a korábbi közlés alapján). □ Regesza: WassLt 110. sz. – CDTrans III. 859. sz.

5. 1383. június 23. (in Zentywan, in vig. Nat. Ioh. bapt.)

László erdélyi vajda és Zonuk-i ispán megparancsolja alvajdájának: Jánosnak vagy bírói helyettesének (vel in adiudicatu vices vestras gerentibus), hogy Chege-i Vos (d) László fia: Leukus július 1-jén (in presentibus oct. Nat. Ioh. bapt.) az alvajda előtt tárgyalandó pereit ugyanabban az állapotban és bírságolás nélkül halassza el október 6-ra (ad oct. Mich. arch.), mivel általa Leukus királyi szolgálatban van (per nos in negotio, ac servitio regali existit occupatus).

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett pecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 59), Brukenthal-gyűjtemény, RS 570. sz. (M. B. 54. 59.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXVIII/59. □ Közlés: BALIA: Erdély törvényei 170–171. – CDHung X/1. 129. □ Regesza: WassLt 183. sz.

6. 1401. november 1. (in Bonchyda, in quind. f. III. vid. Luce ev.)

Drag-i Péter fia: Ferenc magister, Doboka vármegye ispánja, Olnuk-i Pál és Zentheged-i Mihály fia: András szolgabírák bizonyítják, hogy Nyres-i István október 18-án (f. III. vid. in Luce ev.) ítélszékükön Vos (d) Lewkus ellenében előadta, hogy utóbbi bizonyos pénzösszeg felől számára nem szolgáltatott igazságot és nem számolt el, csak a többi nemes számára (de quodam stipendio seu pecuniis regniculis sibi iustitiam non fecisset, nec de dicta pecunia sibi

rationem dedisset, aliis vero nobilibus omnibus iustitiam fecisset). Leukus erre azt válaszolta, hogy a pénzösszezből Istvánnak nem adott, mert az egészset továbbadta (de dictis pecuniis eidem Stephano non dedisset, quia omnes dimisisset). Ítélszékükön ezért azt ítélték, hogy István november 1-jén (in quind. datarum presentium) köteles megesküdni, arról, hogy mennyi pénzt kell kapnia. Ekkor István a kétszáz új dénárrol (super ducentos novos denarios) az esküt előttük letette.

Eredeti, papíron, hátlapján három befűggesztett pecsét nyomával és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 98), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 492. sz. (M. B. 55. 98.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/98. □ Regeszta: WassLt 251. sz.

7. 1402. január 5. (Torde, in vig. Epiph. dom.)

Salamon fia: Mihály erdélyi alvajda bizonyítja, hogy Chege-i Vos (d) Lewkus tiltakozott amiatt, hogy Markhaza-i Gál fia: Péter nem jött el és maga helyett senkit sem küldött a vizsgálatra abban a perben, amelyet az alvajda és az ország nemesei előtt azért indított, mert Kezew-i erdejét Péter Geres-i román (Olachales) jobbágysai elpusztították (in facto devastationis et desolationis, ac excisionis ... silvarum suarum).

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett pecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Keszew [helyesen: Miscellanea, vö.: Huszti: Registrum p. 107.], Num. 100), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 259. sz. (M. B. 55. 100.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/100. □ Regeszta: WassLt 253. sz.

8. 1402. május 2. (III. f. a. Ascens. dom.)

Az erdélyi káptalan bizonyítja, hogy Zentheged-i néhai Veres (Ruffus) Péter elhunyt fiai: András néhai Naggewr-i prépost és testvére (fr. c): Veres (Ruffus) Miklós, unokatestvérei és osztályos testvérei (fr. patruales et condivisionales) voltak Zenthegyed-i Wos (d) László fia: Lewkus magisternek és erről tanúsványt (litteras testimoniales) állít ki.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett pecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 99), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 258. sz. (M. B. 55. 99). Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/99. □ Regeszta: WassLt 252. sz.

9. 1403. július 8. (in Kereztes, VIII. d. oct. Nat. Ioh. bapt.)

Chaak fia: Lőrinc és Nadab-i Vajdafi (filius vayuode) István erdélyi alvajdák bizonyítják, hogy Zentheged-i Leukus magister perét Zentheged-i Vas (d) Mihály ellen, melyet korábbi perhasasztó oklevelük szerint július 1-jén (in oct. Nat. Ioh. bapt.) kellett volna előttük tárgyalni, a zavargások miatt (propter disturbium et motionem regni) augusztus 1-jére (ad oct. Iac. ap.) halasztják el. – *Hátlapján azonos kéz írásával: Pro magistro Leukus dicto Vas de Zentheged contra Mychaelem similiter Vas de eadem ad octavas festi beati Iacobi apostoli, prorogatoria.*

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett záropecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 101), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 260. sz. (M. B. 55. 101.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/101. □ Közlés: Ub III. 298. (az eredeti alapján). □ Regeszta: ZsOkl II/1. 2534. sz. – WassLt 254. sz. (mindkettő a közlés alapján).

10. 1404. szeptember 8. (Torde, in Nat. Marie¹)

Egres-i Tamás és Kerestur-i András fia: Péter, Torda vármegye szolgabírái bizonyítják, hogy korábbi előterjesztő (propositionalis) oklevelük szerint Benedek fia: László – Ilona nemes asszony panaszára – azt válaszolta, hogy ő nem hajtattott el Indal birtok határáról hatal-

maskodva 17 marhát. Ezért azt ítélték, hogy szeptember 22-én (in quind. datarum presentium) László harmadmagával tegyen erről tisztítóesküt (met tertium sacramentaliter se purgare teneatur). – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro nobili domina Elena contra Ladislaum filium Benedicti, sacramentalis.

Eredeti, papíron, hátlapján két befüggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 103), Brukenthal-gyűjtemény, RS 262. sz. (M. B. 55. 103.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/103. ¹ Előtte egyidejűleg törölve: feria secunda proxima post. □ Regeszta: WassLt 260. sz.

11. 1404. szeptember 16. (in Bonchyda, f. III. p. Exalt. s. cr.)

Olnok-i Pál és Zentheged-i Mihály fia: András, Doboka vármegye szolgabírái bizonyítják, hogy korábbi parancsuknak megfelelően Zentheged-i Lewkes magister fia: László Moch-i Miklós magister ellenében szeptember 30-án (in quind. f. III. p. Exalt. s. cr.) harmadmagával köteles megesküdni arról, hogy Miklós javai – két tehénnel kívül – nincsenek nála. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Ladislao filio Lewkes de Zentheged contra magistrum Nicolaum de Moch super iuramentali depositione facti intrascripti ad quindenas ferie tertie proxime post festum Exaltationis sancte crucis, memorialis.

Eredeti, papíron, hátlapján két befüggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 102), Brukenthal-gyűjtemény, RS 261. sz. (M. B. 55. 102.). Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/102. □ Regeszta: WassLt 259. sz.

12. 1404. október 14. (in Zenthemreh, f. III. a. Galli conf.)

Nadan-i László és Stryg-i Péter erdélyi alvajdák Doboka és Thorda¹ vármegyék ispánjaihoz vagy alispánjaihoz és szolgabíráihoz. Zentheged-i Lewkes fia: László azt nyilatkozta, hogy az eskütársát: Baala-i Veres (Rufus) János fiát: Benedeket abban a perben, amelyet Doboka vármegye ispánjai és szolgabírái előtt Feyes (d) György indított, Olnok-i Hercek (d) Péter nem nemes és birtoktalan (ignobilem et impossessionatum hominem) embernek nevezte. Küldjék ki embereiket, akik tartsanak vizsgálatot és ennek eredményét írják meg. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Nobilibus viris comitibus vel vicecomitibus, ac iudicibus nobilium comitatum de Doboka et Thorda pro Ladislao filio Lewkes dicto Was de Zentheged, inquisitoria.

Eredeti, papíron, hátlapján címerpajzsos befüggesztett zárópecséttel és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 105), Brukenthal-gyűjtemény, RS 264. sz. (M. B. 55. 105.) ¹ A sor fölé utólag beszúrva. Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/105. □ Regeszta: WassLt 262. sz.

13. 1405. január 24. (Torde, XII. d. oct. Epiph. dom.)

Nadan-i László és Strigh-i Péter erdélyi alvajdák bizonyítják, hogy Chege-i Nagy (Magnus) Gergely – alvajdai ügyvédvalló levéllel Zentheged-i Vas (dicti) János és Mihály nevében – január 13-tól (ab oct. Epiph. dom.) tíz napon át hiába várakozott Zek-i Kamararius Györgyre, továbbá a Zek-i polgárookra (cives) és hospesekre, akik nem jelentek meg, és nem is képviseltették magukat, és akiket ezért bírságban marasztalnak el. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Iohanne et Michaelle dictis Vas Zentheged contra Georgium Camararium de Zek et alios intrascriptos. Iudicialis. Doboka.

Eredeti, papíron, hátlapján címerpajzsos befüggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 107), Brukenthal-gyűjtemény, RS 266. sz. (M. B. 55. 107.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/107. □ Regeszta: WassLt 268. sz.

14. 1405. január 25. (in Conv. Pauli ap.)

Szűz Mária Clusmonstra-i monostorának konventje bizonyítja, hogy Jara-i Benedek fia: János fiai: Benedek, István és György úgy egyeztek ki Baach-i Mihály fiával: Gergellyel az anyját, a nevezett János testvérét (soror) a természetes jog és az ország szokása szerint (de iure nature et ritu regni) illető leánynegyedért folyó perben hogy Zeend-i és Bolduch-i jószággrészüket felét haszonvételükkel, tartozékaikkal és művelt földjeikkel (terra usualis) együtt örökjogon átadták Gergelynek. Egyidejűleg kötelezték magukat, hogy őt azok birtoklásában mindenkiel szemben megvédik. A konvent az oklevelet függőpecséttel erősíti meg. – *Hátlapján egykorú kéz írásával: Quarta pars puellaris.*

Eredeti, hártán, díszes iniciáléval, vörös-zöld zsinóron függőpecséttel, hátlapján Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Zend, Bolducz [helyesen: Miscellanea, vö.: Huszti: Registrum p. 107.], Num. 108), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 481. sz. (M. B. 56. 5.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/108. □ Regesza: WassLt 269. sz.

15. 1405. szeptember 1. (in Torda, f. III. videlicet in Egidii conf.)

Zanthow-i Lachk Jakab erdélyi vajda és Zolnuk-i ispán bizonyítja, hogy Zentheged-i Lewkes/Lewkeus fia: László azt panaszkolta, hogy apja, a nevezett néhai Lewkes az egyenként 32 garassal számolt (per triginta duos grossos computandos) 112 forint negyed részét a kijelölt határidőkor nem tudta kifizetni és így az kétszereződött, utóbb azonban testvére (frater): Chegee-i Desew fia: László csalárdul nem a 112 forint negyedének, hanem 75 forintnak a kétszerezéséről szóló, a mulasztást bizonyító (obmissionales) oklevelet állíttatott ki, amellyel őt Doboka vármegye ítélőszékén el akarta marasztaltatni; de a szolgabírák a pert az ő színe elé tették át. Mivel az erdélyrészi nemesek jelenlegi közgyűlésén Zentheged-i Was (d) Jánost tanúvallomásából nem tudott meggyőződni arról, hogy Lászlót a 112 forint negyedrészenek kétszerezésében vagy ennél nagyobb összegben marasztaltatott-e el, László perét a Torda-n tartandó legközelebbi közgyűlésére halasztja el és megparancsolja Doboka vármegye ispánjának vagy alispánjának és szolgabíráinak, hogy László perét ők is ugyanabban az állapotban bírságolás nélkül halasszák az ő legközelebbi közgyűlésére. Oklevelét elolvasása után adják vissza bemutatójának.

Eredeti, papíron, a szöveg alatt hatszög alakú, címerpajzsos befüggesztett pecséttel, hátlapján Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 106), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 265. sz. (M. B. 55. 106). Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/106. □ Regesza: WassLt 267. sz.

16. 1405. október 6. (in Bonchhyda, f. III. p. Francisci conf.)

Olnak-i Pál és Zentheged-i Mihály fia: András, Doboka vármegye szolgabírái Lachk fia: Jakab és Henrik fia: János erdélyi vajdákhoz vagy helyetteseikhez. Október 6-án (f. III. p. Francisci conf.) tartott ítélőszékükön Szűcs (Sartor) György felperes Bonchhyda-i hospes azt nyilatkozta, hogy Desew fia: László özvegyénél egy 40 forint értékű lova van, melyet az özvegy 7 rőf leuveni posztóért (ulnas panni Leui [?]) vásárolt, de ő most a lovat követeli vissza az özvegytől. Ennek hallatán Jara-i Imre – a Clusmonstra-i konvent ügyvédvalló levelével az özvegy nevében – azt válaszolta, hogy György a lovat kölcsön adta az özvegynek, az pedig a posztót nem a lóért adta, hanem eladta. Minthogy a felperes kell a keresetét igazolja, az ítélőszéken jelen levő megyebeli nemesekkel együtt azt ítélték, hogy György október 20-án (in quind. f. III. p. Francisci conf.) harminchetedmagával köteles megesküdni, hogy az özvegy a hét rőf szövetet nem pénzért (non pretio), hanem a lóért adta át. Minthogy György az ítélet-

tel nem volt megelégedve, kérésére a pert [1406.] január 13-ra (ad oct. Epiph. dom.) a vajdák elé helyezik át, hogy ott az ország nemesei hozzanak ítéletet.

Belefoglalva Nadányi László és Sztrigyi Péter erdélyi alvajdák 1406. május 1-jei oklevelébe (17. sz.), Brukenthal-gyűjtemény, RS 268. sz. (M. B. 55. 110.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/110. □ Regeszta WassLt 274. sz.

17. 1406. május 1. (in Sancto Emerico, in oct. Georgii mart.)

Nadan-i László és Strig-i Péter erdélyi alvajdák bizonyítják, hogy Szentimrén (in Sancto Emerico) május 1-jén (in oct. Georgii mart.) az ország erdélyrészi nemesinek részvételével kezdett ítélőszéken Jara-i László fia: Imre bemutatta Doboka vármegye szolgabíráinak 1405. október 6-i vizsgálati (requisitionalis) oklevelét (16. sz.) és Desew fia: László özvegye alperes nevében ítéletet kért. A felperes [Szűcs (Sartor) György Bonchhyda-i hospes] egy 40 forint értékű lovat 7 rőf leuveni posztóért (pro septem ulnis panni longo Lewmi) adott el az özvegynek, de most nem a posztót, hanem a lovat követeli vissza az özvegytől. A [Doboka] vármegye ispánja és szolgabírái által megítélt esküt György harminchetedmagával letette, minthogy azonban az özvegy azt állította hogy a posztót nem cserélte el a lóra, azt ítéltek, hogy az özvegy az ispán és a szolgabírák által kitűzött időpontban, az oda kirendelt egyik szolgabíró előtt a templomban tegyen esküt arról, hogy a posztót nem cserélte el a lóra, hanem készpénzért adta el Györgynek. Ha az özvegy az esküt leteszi, akkor a posztó rőfjéért 120 új [pénzt] (pro qualibet ulna centum et viginti novos) kapjon, ha pedig nem tenné le az esküt, a lovat vagy annak árát köteles Györgynek átadni.

Eredeti, papíron, hátlapján címerpajzsos pecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel Miscellanea, Num. 110), Brukenthal-gyűjtemény, RS 268. sz. (M. B. 55. 110.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/110. □ Regeszta WassLt 274. sz.

18. 1406. augusztus 26. (in Bonchhyd [!], XV. d. Clare virg.)

Olnok-i Pál és Zentheged-i Mihály fia: András, Doboka vármegye szolgabírái bizonyítják, hogy közülük András kiszállott Chege-re és előtte Chege-i Desew fia: néhai László magister özvegye augusztus 12-én (in Clare virg.) a templomban (in ecclesia sua parochyali) Lachk Jakab erdélyi vajda ítélete szerint letette az esküt arról, hogy néhai férje nem maradt adósa sem Dud Gergelynek, sem egy másik familiárisának: István fiának: Miklósnak, aki most a Baluanus vár alatt lakik.

Eredeti, papíron, hátlapján két befüggesztett pecséttel és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 109), Brukenthal-gyűjtemény, RS 267. sz. (M. B. 55. 109.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/109. □ Regeszta WassLt 273. sz.

19. 1408. november 8. (in Deswar, f. V. p. Leonardi conf.)

Dragh-i László és [---] Miklós, [Belső-Szolnok vármegye ispánjai], Janoktelke[-i] [Antal] és ZenthIwan-i István szolgabírák [Doboka-i] János és Martonfalwa-i János erdélyi alvajdákhoz. [Nema-i] László felperes perét Zentheged-i Was (d) Mihály ellenében, melyben december 13-án (f. V. scilicet in Lucie virg. et mart.) leteendő esküt ítéltek meg, minthogy az alperes az ítéletükkel nem volt megelégedve, [1409.] január 13-ra (ad oct. Epiph. dom.) az [alvajdák] ítélőszéke elé tették át. Említve Was (d) Mihály ítélete András fia: János nevű Gyrolth-i jobbágya felett, amelyet István szolgabíró hallgatott meg, a szőlő, melyet János öt éve művel, továbbá a szőlőbérlet (terragium vinee) ki nem fizetése, 200 hordónyi bort kitevő kár.

Belefoglalva Dobokai János és Martonfalvi János alvajdák 1409. január 13-i csonka oklevélbe (20. sz.), Brukenthal-gyűjtemény, RS 269. sz. (M. B. 55. 111.) Jánoktelki Antal és Szentiványi István Belső-Szolnok vármegyei szolgabírák egyidejű hivatalviselésére 1408-ból van adat (W. Kovács: Erdélyi vármegyék archontológiája 27.), a név kiegészítése ennek alapján történt. Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/111. □ Regeszta: WassLt 280. sz.

20. 140[9]. január 13. (in Zenthemreh, in octavis festi [Epiph. dom.])

[Doboka-i] János és Martonffalwa-i János erdélyi alvajd[ák] Belső-Szolnok (Zolnok inter[ior]) vármegye ispánjaihoz és szolgabíráihoz. Zenthemreh-en [---] (in octavis festi [Epiph. dom.])¹ kezdett ítéltőlészkén [---] János [Néma-i László ügyvédje?] bemutatta Belső-Szolnok vármegye ispánjainak és szolgabíráinak 1408. november 8-i peráttevő (transmissionalis) oklevelét (19. sz.) és Wass (d) Mihály ellenében ítéletet kért. Az ítéltőlészkén jelen levő nemesekkel együtt Néma-i László ügyében [az András fia:] János [Gyrolth-i jobbágy által] hegyvámot (terrarium vinee) illetően ítéletet hoznak.

Eredeti, csonka és foltos papíron, hátlapján befűggesztett pecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 111), Brukenthal-gyűjtemény, RS 269. sz. (M. B. 55. 111.) Huszti leírása az oklevélen: Instrumentum truncatum, cuius sensus erui nequis. ¹ A pert erre a dátumra tette át az átírt megyei oklevél. Vö.: Wass cs lt, XXXIX/111. □ Regeszta: WassLt 280. sz.

21. 1409. április 17. (Albe, IV. d. oct. Passce)

Domokos kánonjogi doktor (doctor decretorum), Varad-i örkanonok (custos et canonicus), István erdélyi püspöknek a lelkiekben általános helynöke bizonyítja, hogy a Gergfalwa-i Imre fia: Péter felperes, illetve a Zylwas-i Albert által ügyvédvalló levéllel képviselt Szentegyedi (de Sancto Egydio) Lewkes fia: László és Szentegyedi (de Sancto Egydio) Vas fia [!]: Péter¹ alperesek közötti pert, melyet korábbi előterjesztő (propositionalis) oklevele szerint április 14-én (in oct. Passce) kellett volna előtte tárgyalni, a felek akaratából, a kiegyezés érdekében és ugyanabban az állapotban június 2-ra (ad oct. Penth.) halasztja el úgy, hogy a felek ekkor mindenképpen meg kell jelenjenek előtte. – *Hátlapján azonos kéz írásával:* Pro Petro filio Vas et Ladislao filio Lewkes de Zentheged contra Petrum filium Emerici de Gergfalwa sub forma fiende pacis ad octavas festi Penthecostes nunc proxime venturas, prorogatoria.

Eredeti, papíron, hátlapján mandorla alakú befűggesztett zárópecsét nyomával és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 112), Brukenthal-gyűjtemény, RS 270. sz. (M. B. 55. 112.) ¹ Veres Miklós fia (lásd WassLt, A cegei Wass család leszármazása, 1. sz.). Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/112. □ Regeszta: WassLt 282. sz.

22. 1409. november 11. (Albe, IV. d. oct. Omn. Sanct.)

Domokos kánonjogi doktor, Varad-i örkanonok, István [erdélyi püspöknek] a lelkiekben általános helynöke a Torda-i [?] és Geech-i plébánosokhoz. Thorosko-i Lászlót és nővérét (soror u): Zsófiát, Sumkerek-i Miklós feleségét Zentheged-i Veres (Rufus) Péter fia: Miklós ellenében december 7-re (ad oct. Andree ap.) másodszorra is idézzék a színe elé és erről írjanak jelentést. – *Hátlapján azonos kéz írásával:* Discretis viris dominis de Torda [?] et de Geech ecclesiarum plebanis nobis sincere dilectis, citatoria secundaria.

Eredeti, papíron, hátlapján mandorla alakú befűggesztett zárópecsét nyomával és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 113), Brukenthal-gyűjtemény, RS 271. sz. (M. B. 55. 113.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/113. □ Regeszta: WassLt 283. sz.

23. 1410. január 10. (V. d. Epiph. dom.)

Szűz Mária Colosmonostra-i monostorának konventje Domokos kánonjogi doktorhoz, Warad-i örkanonokhoz és a lelkiekben általános erdélyi helynőkhöz. Gergfalwa-i Imre fia: Péter perét ZenthEged-i Was fia [!]: Péter és ZenthEged-i Lewkws fia: László ellenében, melyben a színe előtt, Colosmonostra-n a felek jelenlétében január 9-én (IV. d. Epiph. dom.) fogott bírák ítéletet kellett volna hozniuk, utóbbiak kis száma miatt, ugyanabban az állapotban bírságolás nélkül [1411.] január 13-ra (ad oct. Epiph. dom.) halasztja el. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Honorabili viro et honesto domino Dominico decretorum doctori, custodi et canonico Waradiensi necnon vicario Transsilvano in spiritualibus generali, amico ipsorum honorando pro Petro filio Emerici de Gergfalwa contra Petrum filium Was de ZenthEged et Ladislaum de eadem ad octavas Epiphaniarum domini proxime venturas, prorogatoria.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 116), Brukenthal-gyűjtemény, RS 274. sz. (M. B. 55. 116.) Vö.: Wass cs lt, XXXIX/116. □ Regesztá: WassLt 294. sz.

24. 1410. március 20. (f. V. a. Passce)

Szűz Mária Clusmonostra-i monostorának konventje bizonyítja, hogy Zentheged-i Was (dicti) János, Miklós és Mihály nevében ezek Kozaruar-i officialisa: Nagy (Magnus) Gergely előtte tiltakozott amiatt, hogy megbízóik osztályos atyafia (fr. condivisionalis): Zentheged-i Leukus/Lewkus fia: László több jószágrészt is zálogba vetette és elidegenítette, illetve továbbiakkal is erre készül, holott azok örökjogon és más jogcímen az ország törvénye szerint ők jogosultak megvásárolni, továbbá Lászlót a jószágrészei eladásától, elzálogosításától és elidegenítésétől, az ott jelen levő Zekel (d) János Zeek-i sókamaraipánt (comitem camararum salium) és feleségét: Jolenth-et, illetve bárki mást a megvásárlástól és elfogadástól eltiltotta.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett pecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 114), Brukenthal-gyűjtemény, RS 272. sz. (M. B. 55. 114.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/114. □ Regesztá: WassLt 292. sz.

25. 1410. március 26. (f. IV. p. Annunt. Marie virg.)

Szűz Mária Clusmonostra-i monostorának konventje bizonyítja, hogy Ws-i Janka fia: János fia: György – testvérei: Péter, László, Simon, továbbá e László fiai: Osvát és Janka nevében is – tiltakozott amiatt, hogy földjeiket és erdeiket Zentheged-i Was (dicti) János, Miklós és Mihály, illetve Zenthmiklos-i Feyes (d) István határjárás útján elfoglalni és elbitorolni akarják, továbbá őket és mindenki mást a határjárástól és foglalástól eltiltott.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett pecsét nyomával és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel ([Miscellanea, vö.: Huszti: Registrum p. 108], Num. 119), Brukenthal-gyűjtemény, RS 277. sz. (M. B. 55. 119.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/119. □ Regesztá: WassLt 297. sz.

26. 1410. július 8. (in Zenthemreh, VIII. d. oct. Nat. Ioh. bapt.)

Nadab-i László erdélyi alvajda bizonyítja, hogy a Clusmonostra-i konvent ügyvédvalló levélével Zentheged-i Was (d) János által képviselt Zentheged-i Was (dicti) Miklós, János és Mihály perét Zenthmiklos-i Feyes (d) István és fia, továbbá Ews-i Iwanka fiai: Péter, Simon, László és György ellen – utóbbiakat alvajdai ügyvédvalló levéllel Simon képviselte –, melyet korábbi perhalasztó és a Clusmonostra-i konvent idéző okleve szerint július 1-jén (in oct.

Nat. Ioh. bapt.) kellett volna előtte tárgyalni, október 6-ra (ad oct. Mich. arch) halasztja el, minthogy Feyes (d) István és fia nem jött el és nem is képviseltette magát, továbbá mert az alperesek nem válaszoltak István és fia jelenléte nélkül, hanem a tárgyalást elhalasztását kérték. Megparancsolja a felpereseknek, hogy a kitűzött időpontra egy másik idéző oklevelével Feyes (d) Istvánt és fiát idéztessék meg. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Nicolao dicto Was de Zentheged et aliis intrascriptis contra Ladislaum filium Iwanka de Ews et alios intrapositos ad octavas festi sancti Michaelis archangeli, ad quas Stephanum dictum Feyes et filium suum de Zenthmyklos, mediantibus aliis litteris nostris citatoriis ipsos actores contra se citare commissimus, prorogatoria. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro A[ctore] ut intra. Symon et Georgius non venit, alii non responderunt. Ad [octavas]¹ Epiphaniarum domini [1411. január 13.]

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 117), Brukenthal-gyűjtemény, RS 275. sz. (M. B. 55. 117.) Vö.: Wass cs lt, XXXIX/117. ¹ Az eredetiből hiányzik. □ Regeszta: WassLt 295. sz.

27. 1410. szeptember 12. (in Zenthemreh, f. VI. a. Exalt. s. cr.)

Nadab-i László erdélyi alvajda a Clusmonostra-i egyház konventjéhez. Küldje ki tanúbizonyságát, kinek jelenlétében Zentheged-i Péter fiai: Gergely és Miklós, Zentheged-i László fia: Demeter vagy Zenthmiclos-i Tamás fia: Albert közül az egyik Zenthmiclos-i Feyes (d) Istvánt idézze a színe elé Zentheged-i Was (dicti) Miklós, Mihály és János ellenében.

Belefoglalva a kolozsmonostori konvent 1410. szeptember 29-i oklevelébe (28. sz.), Brukenthal-gyűjtemény, RS 273. sz. (M. B. 55. 115.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/115. □ Regeszta: WassLt 293. sz.

28. 1410. szeptember 29. (II. d. dom. a. Mich. arch.)

Szűz Mária Clusmonostra-i monostorának konventje Nadab-i László magister erdélyi alvajdához. 1410. szeptember 12-i kérésére (27. sz.) kiküldte Antal frater papot (sacerdos), konventi tagot, kinek jelenlétében Zentheged-i Gergely szeptember 28-án (dom. a. Mich. arch.) Geke birtokon vagy jószággrészen Feyes (d) Istvánt október 6-ra (ad oct. Mich. arch.) a színe elé idézte. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Nobili viro magistro Ladislao de Nadab vicewayuode Transsilvano pro Michaeli dicto Was et aliis intrascriptis contra Stephanum Feyes ad octavas beati Michaelis archangeli proxime nunc affuturas, citationis relatio.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 115), Brukenthal-gyűjtemény, RS 273. sz. (M. B. 55. 115.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/115. □ Regeszta: WassLt 293. sz.

29. 1410. október 13. (in Zenthemreh, VIII. oct. Mich. arch.)

Nadab-i László erdélyi alvajda bizonyítja, hogy Zentheged-i Was (d) Mihály perét a határnap felvevői (assumptores termini) által képviselt Lewkes fia: László, András, Tamás, Antal és Miklós fia: Péter ellen, amelyet korábbi perhalasztó oklevele és a Clusmonostra-i konvent idézőoklevele szerint október 6-án (in oct. Mich. arch.) kellett volna előtte tárgyalni, más perben való elfoglaltságuk miatt (ratione prioritatis termini) [1411.] január 13-ra (ad oct. Epiph. dom.) halasztja el. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Michaeli dicto Was de Zentheged contra Ladislaum filium Lewkes et alios intrascriptos ad octavas festi Epiphaniarum domini, prorogatoria. – *Keresztben, egykorú írással*: Pro A[ctore] Iohannes dictus Vos cum

nostris et pro Ladislao Nicolaus de Ikod similiter cum nostris ad [octavas]¹ G[eorgii] [1411. május 1.]. – Ambo solvunt.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel ([Miscellanea] Num. 118, vö.: Huszti: Registrum p. 108.), Brukenthal-gyűjtemény, RS 276. sz. (M. B. 55. 118.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/118. ¹ Az eredetiből hiányzik. □ Regesza: WassLt 296. sz. – Vö.: 32. sz.

30. 1411. május 8. (in Zenthemreh, VIII. d. oct. Georgii mart.)

Nadab-i László erdélyi alvajda bizonyítja, hogy alvajdai ügyvédvalló oklevéllel Zentheged-i Vas (d) János által képviselt Zentheged-i Vas (dicti) Miklós, János és Mihály perét Evs-i Yanka fiai: Péter, Simon, László és György ellen, akik közül László személyesen jelent meg, Pétert, Simont és Györgyöt pedig ugyancsak alvajdai ügyvédvalló levéllel Yspanlaka[-i] András képviselt, és amelyet korábbi perhalasztó oklevele szerint május 1-jén (in oct. Georgii mart.) kellett volna előtte tárgyalni a Clusmonostra-i konvent idéző oklevelében leírt ügyben, október 6-ra (ad oct. Mich. arch.) halasztja el, mivel Feyes (d) Istvánt és fiát a felperesek nem idéztették meg, és a per egysége miatt a többi alperes ügyvédje ezek jelenléte nélkül nem akart válaszolni, hanem a per elhalasztását kérte. Megparancsolja egyúttal a felpereseknek, hogy a kitűzött időpontra Feyes (d) Istvánt és fiát a többi alperessel együtt egy másik idéző oklevelével idéztessék meg. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Nicolao, Iohanne et Michaele dictis Vas de Zentheged contra Ladislaum filium Yvanka de Ews aliosque intrascriptos ad octavas festi sancti Michaelis archangeli, ad quas Stephanum dictum Ffeyes et filium eiusdem mediantibus aliis litteris nostris citatoriis ipsis actoribus contra se citari commisimus, prorogatoria. – *Keresztben, egykorú írással*: Ex A[ctoribus] Iohannes personaliter, pro aliis cum nostris, ex In [causam attractis] Ladislaus personaliter, alii non venerunt, Ladislaus non respondit. Ad [octavas]¹ Epiphaniarum [1412. január 13.]. – Tenentur de citatoria solvere.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel ([Miscellanea, vö.: Huszti: Registrum p. 108.], Num. 121), Brukenthal-gyűjtemény, RS 279. sz. (M. B. 55. 121.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/121. ¹ Az eredetiben hiányzik. □ Regesza: WassLt 302. sz. – Vö.: WassLt 300. sz.

31. 1411. június 9. (in Bonchhyda, f. III. p. Trinitatis)

Sarwar-i Zekel (d)¹ Ágoston, Doboka vármegye ispánja, Chamafaya-i Toth (d) Balázs és Zentheged-i Mihály fia: András szolgabírák bizonyítja, hogy előttük Zentheged-i Levkus fia: László tiltakozott amiatt, hogy noha ő május 24-én (dom. p. Ascens. dom.) Zentheged-i Desev fia: néhai László leányának: Sophia-nak, Somkerek-i László fia: Miklós feleségének egy szőlő áraként ki kellett fizetnie 15 forintot, forintját 32 garassal számolva (compotis triginta duobus grossis) és ő a pénzt ennek házához el is vitte, de az asszony azt nem vette át. Utóbbit erőlyesen felszólította (artavit et ammonuit sepissime), hogy a pénzt vegye át.

Eredeti, papíron, hátlapján két befűggesztett pecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 122) és egykorú írással egy oklevél kezdőszavával (Nos), Brukenthal-gyűjtemény, RS 513. sz. (M. B. 55. 122.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/122. ¹ Az oklevélben tévedésből kétszer szerepel: dictus Zekel. □ Regesza: WassLt 303. sz.

32. 1411. szeptember 23. (in Zenthemreh, III. d. Mathei ap.)

Nadab-i László erdélyi alvajda a Clusmonostra-i egyház konventjéhez. Küldje ki tanúbizonyságát, kinek jelenlétében Zentheged-i Demeter, Zentheged-i Bothus [(d) István],¹

Zentheged-i Sebewk és Zentheged-i Péter fia: Miklós közül az egyik Chege-i Lewkes fiát: Antalt és Chege-i Veres (Ruphus) Pétert idézze a színe elé Zentheged-i Was (d) Mihály ellenében.²

Belefoglalva a kolozsmonostori konvent 1411. szeptember 30-i oklevelébe (33. sz.), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 278. sz. (M. B. 55. 120.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/120. ¹ Az oklevélből kiszakadt; vö.: 34. sz.² Előtte egyidejűleg törölve: János, Miklós. □ Regeszta: WassLt 301. sz.

33. 1411. szeptember 30. (III. d. f. II. a. Mich. arch.)

Szűz Mária Clusmonostra-i egyházának konventje Nadab-i László magister erdélyi alvajdához. 1411. szeptember 23-i kérésére (32. sz.) kiküldte tanúbizonyságát: Antal frater papot (presbiter), konventi tagot, kinek jelenlétében Zentheged-i Demeter szeptember 28-án (f. II. a. Mich. arch.) Chege-i Lewkes fiát: Antalt és Veres (Ruphus) Pétert Chege-i jószág-részükön Zentheged-i Was (d) Mihály¹ ellenében október 6-ra (ad oct. Mich. arch.) a színe elé idézte. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Nobili viro magistro Ladislao de Nadab vicevayuode Transsilvano, pro Iohanne, Nicolao et Michaele dictis Was de Zentheged contra Anthonium filium Lewkes de Chege et alium intrascriptum ad octavas festi sancti Michaelis archangeli nunc venturas, citationis relatio.

Eredeti, rongált papíron, hátlapján befüggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 120), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 278. sz. (M. B. 55. 120.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/120. ¹ Előtte egyidejűleg törölve: János, Miklós. □ Regeszta: WassLt 301. sz.

34. 1412. január 1. (in Zenthemreh, in Circumcis. dom.)

Nadab-i László erdélyi alvajda a Clusmonostra-i egyház konventjéhez. Küldje ki tanúbizonyságát, kinek jelenlétében Chazar-i György, Zentheged-i Demeter, Zentheged-i Péter fia: Miklós, vagy testvére: Zentheged-i Sebestyén, Bothus (d) István, vagy testvére: Zentheged-i László idézzék a színe elé Lewkes fiait: Antalt és Tamást, továbbá Chege-i Miklós fiát: Pétert Zentheged-i Was (d) Mihály ellenében.

Belefoglalva a kolozsmonostori konvent 1412. január 7-i oklevelébe (35. sz.), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 285. sz. (M. B. 55. 128.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/128. □ Regeszta: WassLt 310. sz.

35. 1412. január 7. (III. d. f. III. a. Epiph. dom.)

A Szűz Mária Clusmonostra-i monostorának konventje Nadab-i László magister erdélyi alvajdához. 1412. január 1-jei kérésére (34. sz.) kiküldte Benedek frater konventi tagot, kinek jelenlétében Zentheged-i Péter fia: Miklós január 5-én (f. III. a. Epiph. dom.) Lewkes fiait: Antalt és Tamást, Chegee-i Miklós fiát: Pétert a Doboka vármegyei Chegee-i jószág-részükön Zentheged-i Was (d) Mihály ellenében január 13-ra (ad. oct. Epiph. dom.) a színe elé idézte. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Nobili viro magistro Ladislao de Nadab, vicevayuode Transsilvano, amico eorum honorando, pro Michaele dicto Was de Zentheged contra Anthonium et Thomam, filios Lewkes de Chegee, ac alium intrascriptum ad octavas festi Epiphaniarum domini, relatio citationis. – *Hátlapján egykorú kéz írásával*: A[ctor] ut intra, cum aliis ad [octavas]¹ Georgii [május 1.]. – *Egyidejűleg törölve*: Thomas/Stephanus non venit.

Eredeti, papíron, hátlapján befüggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 128), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 285. sz. (M. B. 55. 128.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/128. ¹ Az oklevélből hiányzik. □ Regeszta: WassLt. 310. sz. – Vö.: 36. sz.

36. 1412. január 20. (in Zenthemreh, VIII. d. oct. Epiph. dom.)

Nadab-i László erdélyi alvajda bizonyítja, hogy a Zentheged-i Vas (d) János által alvajdai ügyvédvalló levéllel képviselt Zentheged-i Vas (d) Mihály perét a Clusvar-i Balázs által alvajdai ügyvédvalló levéllel képviselt Levkus fia: László, továbbá András, Antal és Zentheged-i Miklós fia: Péter ellen, melyet saját korábbi perhasztó és a Clusmonostra-i konvent idéző oklevele szerint január 13-án (in oct. Epiph. dom.) kellett volna előtte tárgyalni, a felek ügyvédeknek akaratóból május 1-jére (ad oct. Georgii mart.) hasasztja el. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Michael dicto Was de Zentheged contra Ladislaum filium Lewkes de eadem [et alios intrascriptos]¹ ad octavas festi beati Georgii martiris, prorogatoria.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel ([Miscellanea], Num. 124), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 282. sz. (M. B. 55. 124.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/124. ¹ Egyidejűleg törölve. □ Közlés: Ub III. 517. (az eredeti alapján). □ Regesztá: ZsOkl III. 1618. sz. – WassLt 304. sz. (mindkettő a közlés alapján) és 306. sz. (Huszti: Registrum p. 108. alapján). – Az alperesek részére kiállított példány: **38. sz.**

37. 1412. január 20. (in Zenthemreh, VIII. d. oct. Epiph. dom.)

Nadab-i László erdélyi alvajda bizonyítja, hogy ZenthEged-i Vos (dicti) János, Miklós és Mihály perét Ws-i Iwanka fiai: László, Simon, György és Péter ellenében, melyet korábbi perhasztó oklevele és a Clusmonostra-i konvent idézőoklevele szerint január 13-án (in oct. Epiph. dom.) kellett volna előtte tárgyalni, a felek akaratóból május 1-jére (ad oct. Georgii mart.) hasasztja el. A feleket alvajdai ügyvédvalló oklevelekkel Vos (d) János, illetve Iwanka fia: László képviselte. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Iohanne, Nicolao et Michael dictis Vos de ZenthEged contra Ladislaum filium Iohannis filii Iwanka de Ws et alios intrascriptos ad octavas festi beati Georgii martiris, prorogatoria. – *Keresztben, egykorú írással*: Partes personaliter ut intra, ad [octavas]¹ Michaelis [október 6.]. Solvit.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét nyomával és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 127), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 284. sz. (M. B. 55. 127.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/127. ¹ Az eredetiből hiányzik. □ Regesztá: WassLt 309. sz. – Vö.: **40. sz.**

38. 1412. január 20. (in Zenthemreh, VIII. d. oct. Epiph. dom.)

Nadab-i László erdélyi alvajda bizonyítja, hogy az alvajdai ügyvédvalló levéllel Zentheged-i Was (d) János által képviselt Zentheged-i Was (d) Mihály perét a Clusvar-i Balázs által ugyancsak alvajdai ügyvédvalló levéllel képviselt Lewkes fia: László, András, Antal és Zentheged-i Miklós fia: Péter ellen, melyet korábbi perhasztó oklevele és a Clusmonostra-i konvent idéző oklevele szerint január 13-án (in oct. Epiph. dom.) kellett volna előtte tárgyalni, a felek ügyvédeknek akaratóból május 1-jére (ad oct. Georgii mart.) hasasztja el. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Ladislao filio Lewkes de Zentheged et aliis intrascriptis contra Michael dictum Was de eadem ad octavas festi beati Georgii martiris, prorogatoria.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 129), Brukenenthal-gyűjtemény, RS 286. sz. (M. B. 55. 129.) Vö.: Wass cs lt, XXXIX/129. □ Regesztá: WassLt 316. sz. – A félperes részére kiállított példány: **36. sz.**

39. 1412. január 24. (in Zenthemreh, XII. d. oct. Epiph. dom.)

Nadab-i László erdélyi alvajda bizonyítja, hogy Zentheged-i Vas (d) János – alvajdai ügyvédvalló levéllel Vas (dicti) Mihály és Miklós nevében – január 13-tól (ab oct. Epiph. dom.)

kilenc napon át hiába várakozott ítélőszéke előtt Zenmiklos-i Feyes (d) Istvánra, aki korábbi perhalasztó oklevele és a Clusmonustra-i konvent időző oklevele szerint meg kellett volna, hogy jelenjen előtte, és akit emiatt bírságban marasztal el. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Michaele dicto Vas de Zentheged et alio intrascripto contra Stephanum dictum Feyes de Zenmiklos. Doboka. Iudicialis.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 123), Brukenthal-gyűjtemény, RS 281. sz. (M. B. 55. 123.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/123. □ Regesztá: WassLt 305. sz.

40. 1412. május 8. (in Zenthemreh, VIII. d. oct. Georgii mart.)

Nadab-i László erdélyi alvajda bizonyítja, hogy Zentheged-i Was (dicti) János, Miklós és Mihály perét Ews-i Iuanka fiai: László, Simon, György és az időközben elhunyt Péter ellen, melyet korábbi perhalasztó oklevele szerint május 1-jén (in oct. Georgii mart.) kellett volna előtte tárgyalni, a felek ügyvédeknek akaratából október 6-ra (ad oct. Mich. arch.) halasztja el. A feleket alvajdai ügyvédvalló levéllel a nevezett Was (d) János, illetve Iuanka fia: László képviselte. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Iohanne, Nicolao et Michaele dictis Was de ZenthEged contra Ladislaum filium Iohannis filii Iwanka de Ews et alios intrascriptos ad octavas festi sancti Michaelis archangeli, prorogatoria. – *Keresztben, egykorú írással*: De mandato domini Styborii voyuode ad [octavas]¹ G[eorgii] [1413. május 1].

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecséttel és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel ([Miscellanea], Num. 125), Brukenthal-gyűjtemény, RS 280. (M. B. 55. 125.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/125. ¹ Az oklevélből hiányzik. □ Regesztá: WassLt 307. sz. – Vö.: WassLt 311. sz.

41. 1413. július 8. (in Zenthemreh, VIII. d. oct. Nat. Ioh. bapt.)

Nadab-i László erdélyi alvajda Zentheged-i Vas (dicti) János, Miklós és Mihály, illetve Ews-i Iwanka fiai: László, Simon és György közötti pert, melyet korábbi perhalasztó oklevele szerint július 1-jén (in oct. Nat. Ioh. bapt.) kellett volna előtte tárgyalni, a felek akaratából október 6-ra (ad. oct. Mich. arch.) halasztja el. A feleket alvajdai ügyvédvalló oklevelekkel a nevezett Vas (d) János, illetve Iwanka fia: László képviselte. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Ladislao filio Iohannis filii Iwanka de Ews et aliis intrascriptis contra Iohannem, Nicolaum et Michaelem dictos Vas de Zentheged ad octavas festi sancti Michaelis archangeli, prorogatoria.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 130), Brukenthal-gyűjtemény, RS 287. sz. (M. B. 55. 130.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/130. □ Regesztá: WassLt. 317. sz. – A felperesek részére kiállított példány: WassLt 313. sz. – Vö.: WassLt 311. sz.

42. 1424. október 14. (in Zenthemreh, IX. d. oct. Mich. arch.)

Varaskezy-i Lepes Loránd erdélyi alvajda bizonyítja, hogy a Clusmonustra-i konvent ügyvédvalló levelével Indal-i Pál által képviselt Losonch-i Desew fia: János perét az Ws-i Iwanka fia: Simon által alvajdai ügyvédvalló levéllel képviselt ZenthIwan-i Waas (d) Mihály ellen, melyet Belső-Szolnok (de Zolnok interiori) vármegye ispánja és szolgabírái peráttevő (transmissionalis) oklevelükkel ítélőszéke elé tettek át, és amelyet október 6-án (in oct. Mich. arch.) kellett volna előtte tárgyalni, a felek akaratából [1425]. január 13-ra (ad oct. Epiph. dom.) halasztja el. – *Hátlapján azonos kéz írásával*: Pro Michaele dicto Waas de ZenthIwan

contra magistrum Iohannem filium Desew de Lossonch ad octavas festi Epiphaniarum domini, prorogatoria.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét töredékével és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 104), Brukenthal-gyűjtemény, RS 263. sz. (M. B. 55. 104.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/104. □ Regesztá: WassLt 261. sz. (Huszti regesztája alapján hibás, 1404. évi keltezéssel).

43. 1431. [?] augusztus 1. (Albe, in oct. Iacobi ap.)

Lepes György erdélyi püspök megparancsolja a Gyrolth-i plébánosnak, hogy Kend-i János és ennek famulusát: Kend-i Gált, továbbá Gyrolth-i Antalt Chege-i Vas Mihály ellenében október 6-ra (ad oct. Mich. arch.) idézze a színe elé, és erről tegyen bizonytságot. Jelen oklevél Márton Hunyad-i főesperes pecsétjével erősített meg. – *Hátlapján azonos kéz írásával:* Discreto viro domino plebano de Gyrolth, nobis dilecto. Citatoria.

Eredeti, papíron, hátlapján befűggesztett zárópecsét nyomával és Huszti András kézírásával levéltári jelzettel (Miscellanea, Num. 126), Brukenthal-gyűjtemény, RS 283. sz. (M. B. 55. 126.) Vö.: Wass cs lt, Fasc. XXXIX/126. □ Regesztá: WassLt 308. sz. (Huszti téves keltezésű regesztája alapján hibás, 1412. évi keltezéssel).

*

A Wass család cegéi levéltára. A középkori oklevelek kivonatai = Függelék. Oklevélkivonatok (a fenti regeszták a nagyszombati Brukenthal-gyűjteményből)

37. sz. = 1. sz.	283. sz. = 22. sz.
52. sz. = 2. sz.	292. sz. = 24. sz.
96. sz. = 3. sz.	293. sz. = 27. és 28. sz.
110. sz. = 4. sz.	294. sz. = 23. sz.
183. sz. = 5. sz.	295. sz. = 26. sz.
251. sz. = 6. sz.	296. sz. = 29. sz.
252. sz. = 8. sz.	297. sz. = 25. sz.
253. sz. = 7. sz.	301. sz. = 32. és 33. sz.
254. sz. = 9. sz.	302. sz. = 30. sz.
259. sz. = 11. sz.	303. sz. = 31. sz.
260. sz. = 10. sz.	304. sz. = 36. sz.
261. sz. = 42. sz.	305. sz. = 39. sz.
262. sz. = 12. sz.	306. sz. = 36. sz.
267. sz. = 15. sz.	307. sz. = 40. sz.
268. sz. = 13. sz.	308. sz. = 43. sz.
269. sz. = 14. sz.	309. sz. = 37. sz.
273. sz. = 18. sz.	310. sz. = 34. és 35. sz.
274. sz. = 16. és 17. sz.	316. sz. = 38. sz.
280. sz. = 19. és 20. sz.	317. sz. = 41. sz.
282. sz. = 21. sz.	

THE ARCHIVE OF THE WASS DE CEGE/ȚAGA FAMILY
(NEWLY FOUND MEDIEVAL DOCUMENTS FROM THE COLLECTION OF THE
BRUKENTHAL MUSEUM IN SIBIU. DATA REGARDING THE ARCHIVE)

Keywords: *the Archive of the Wass de Cege Family, András Huszti, Brukenthal-collection, collection of documents of the Transylvanian Museum Society, Doboka county, medieval documents*

The present study completes the guide to the archival material of the Wass de Cege/Țaga family, published in 2005 (VALENTINȚĂ Antal–W. KOVÁCS ANDRÁS: *A Wass család cegei levéltára* [The Archive of the Wass de Cege Family], EME, Cluj/Kolozsvár, 2005). We publish here those medieval documents which cannot be found anymore in the above-mentioned family archive (preserved in the collection of documents of the Transylvanian Museum Society – now in the custody of the Cluj Branch of the National Archives of Romania) but have been discovered in the document collection of the Brukenthal National Museum (in series RS – now found in the custody of the Sibiu Branch of the National Archives of Romania). The originals of these documents have been considered perished, however their contents are known mostly from the brief resumes written by the family archivist, András Huszti (†1755) in his registry of the family archives compiled in 1754, and in a few cases from printed sources such as vol. III of the *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, edited by Franz ZIMMERMANN (1850–1935). Not much is known about the circumstances in which these documents left their original place and ended up in Sibiu; 15 pieces of medieval documents (issued before 1542) from the Wass de Cege/Țaga family archive are still missing. The introductory part of the study presents the circumstances in which the family deposited first, in 1909, only two medieval documents at the Transylvanian Museum Society (Cluj-Napoca), and finally, in 1914, the complete family archive.

ARHIVA FAMILIEI WASS DIN ȚAGA
(DOCUMENTE MEDIEVALE REGĂSITE ÎN COLECȚIA DE DOCUMENTE
A MUZEULUI BRUKENTHAL. DATE PRIVIND ISTORIA ARHIVEI)

Cuvinte-cheie: *arhiva familiei Wass din Țaga, András Huszti, Colecția de documente a Muzeului Brukenthal, Arhiva Muzeului Național Ardelean, comitatul Dăbâca, documente medievale*

Studiul de față completează îndrumătorul arhivistic al arhivei familiei Wass din Țaga, apărut în 2005 (VALENTINȚĂ Antal–W. KOVÁCS ANDRÁS: *A Wass család cegei levéltára*, EME, Cluj/Kolozsvár, 2005). Sunt publicate cu acest prilej acele documente medievale care azi nu se mai regăsesc în fondul familial sus-amintit (parte componentă a colecției arhivistice a Societății Muzeului Ardelean, aflată actualmente în custodia Serviciului Județean Cluj al Arhivelor Naționale Române), regăsite însă în Colecția de documente a Muzeului Brukenthal, seria RS (păstrată la rândul său de către Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale Române). Forma originală de transmitere a acestor documente medievale din fondul familial Wass din Țaga, considerate pierdute, erau cunoscute într-o oarecare măsură până acum mai ales din scurtele rezumate ale registrului arhivistic alcătuit în 1754 de către arhivarul familiei, András Huszti (†1755), dar și din publicații tipărite, cum ar fi volumul III al seriei *Urkundenbuch zur Geschichte der Deutschen in Siebenbürgen*, alcătuit de către Franz ZIMMERMANN (1850–1935). Împrejurările în care aceste documente au ajuns la Sibiu sunt incerte; 15 piese arhivistice medievale ale arhivei Wass (anterioare anului 1542) rămân în continuare neidentificate. În introducerea acestui material sunt clarificate circumstanțele în care familia Wass de Țaga a cedat Societății Muzeului Ardelean din Cluj-Napoca, în 1909, două două documente medievale, iar apoi, în 1914, întreaga arhivă familială.